

สุดตันตะเหล่าใด

ที่เป็นคำของตถาคตเป็นข้อความลึก

ความหมายซึ่ง เป็นชั้นโลกุตตระ

ว่าเฉพาะเรื่องสุญญตา,

เมื่อมีผู้นำสุดตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่;

เธอย่อมฟังด้วยดี

ย่อมเงี่ยหูฟัง

ย่อมตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง

และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน

ชมรมกัลยาณธรรม
หนังสือดีอันดับที่ ๘๗

- พุทธวจน์ : พิมพ์จากต้นฉบับของวัดนาป่าพง จ.ปทุมธานี
- พิมพ์ครั้งแรก : พฤษภาคม ๒๕๕๑ จำนวน ๕,๕๐๐ เล่ม
- จัดพิมพ์ถวายเป็นพุทธบูชาโดย : ชมรมกัลยาณธรรม
๑๐๐ ถ.ประโคนชัย ต.ปากน้ำ อ.เมือง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทร. ๐๒-๗๐๒๗๓๕๓, ๐๒-๖๓๕๓๙๙๘
- ภาพปก-ภาพประกอบ : หทัยรัตน์ วุฒิโสภณ, เอกชัย ประระมะ,
ธเนศ อุทัยเลิศ, กิ่งดี ธนทัต
- รูปเล่ม-จัดพิมพ์ : ก้อนเมฆแอนดักชั่นกรุ๊ป โทร. ๐๘๙-๑๐๓-๓๖๕๐

คำนำ

ได้รับหนังสือพุทธวจน์ จากวัดนาป่าพง จ.ปทุมธานี เมื่ออ่านแล้วเห็นว่าควรเผยแพร่ในวงกว้างเป็นธรรมทาน ให้ชาวพุทธได้เรียนรู้ถึงพุทธวจนะจากพระโอษฐ์ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าพระพุทธองค์ทรงมีพระปณิธานและพร่ำสอนปวงสัตว์ไว้อย่างไร

เมื่อท่านได้อ่านได้ฟังพุทธวจน์จากพระโอษฐ์แล้ว จะสามารถใช้เป็นหลัก เป็นแก่น เป็นแนวทาง ในการประพฤติปฏิบัติให้เข้าถึงความเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์

ขออนุโมทนาแต่ทุกท่านที่เห็นคุณค่าของพุทธวจน์ ได้รวบรวมและถ่ายทอดมาตามลำดับ ขอน้อมถวาย อาณิสสงส์แห่งปัญญาทานอันบริสุทธิ์นี้ เป็นพุทธบูชาและเป็นอาจารย์บูชาแต่ผู้ผ่านพ้นความทุกข์ทุกท่านเทอญ.

สัพพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะ ย่อมชนะการให้ทั้งปวง
www.kanlayanatam.com

ชมรมกัลยาณธรรม

เนื้อแท้ที่ไม่อันตรธาน ๙

ผู้ชุ่มทรัพย์ ! ๑๑

ทรงแสดงเรื่องที่เป็นไปได้ยากเกี่ยวกับพระองค์เอง

..... ๑๒

พระพุทธเจ้า ทั้งในอดีต - อนาคต - ปัจจุบัน

ล้วนแต่ตรัสรู้อรุณวิมลจิต

..... ๑๔

พระพุทธองค์ ทรงพระนามว่าอรหันตสัมมาสัมพุทธะ

ก็เพราะได้ตรัสรู้อรุณวิมลจิต

..... ๑๖

จงสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยการให้อรุณวิมลจิต

..... ๑๗

อรุณวิมลจิตโดยสังเขป (ทรงแสดงด้วยความยึดในขันธ ๕)

..... ๑๘

การรู้อรุณวิมลจิตทำให้มีตาครบสองตา

..... ๒๑

การสนทนากับพระอานนท์ เรื่องกัลยาณมิตร

..... ๒๓

กัลยาณมิตรของพระองค์เอง

..... ๒๔

ขยายความแห่งอรุณมรรคมีองค์แปด

..... ๒๖

โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์ ๓๐

ความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง

สัมมาสัมพุทธะกับปัญญาวิมุตต์

..... ๓๑

ไม่ได้ทรงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อให้เขานับถือ

..... ๓๓

ทรงสอนเฉพาะแต่เรื่องทุกข์กับความดับสิ้นของทุกข์

..... ๓๔

คำของพระองค์ ตรงเป็นอันเดียวกันหมด

..... ๓๖

หลักที่ทรงใช้ในการตรัส (๖ อย่าง)

..... ๓๗

สิ่งที่ตรัสรู้แต่ไม่ทรงนำมาสอน

มีมากกว่าที่ทรงนำมาสอนมากนัก

..... ๓๙

ถ้ามีวโรให้รู้เรื่องที่ไม่จำเป็นเสียก่อนก็ตายเปล่า

..... ๔๑

คำสอนที่ทรงสั่งสอนบ่อยมาก

..... ๔๓

ลำดับการหลุดพ้น เมื่อเห็นไตรลักษณ์

..... ๔๔

ผู้ไม่เข้าไปหา ย่อมหลุดพ้น ๔๖

มนุษย์เป็นอันมาก ได้ยึดถือเอาที่พึงผิด ๆ

..... ๔๘

ตรัสว่าจงเจริญสมาธิ จักรู้หรือริยสัจตามเป็นจริง
..... ๔๙

ทรงมีหลักเกณฑ์การฝึกตามลำดับ (อย่างย่อ)
..... ๕๐

ทรงเป็นพี่เลี้ยงให้แก่สาวกชั้วระยะจำเป็น
..... ๕๕

ทรงฆ่าผู้ที่ไม่รับการฝึก ๕๗

ตลาคตเป็นแต่ผู้บอกทางเท่านั้น ๖๐

ท่อนไม้ที่ลอยออกไปได้ถึงทะเล ๖๒

กระดองของบรรพชิต ๖๕

ผู้มีหลักเสาเขื่อน ๖๘

วิหารธรรมที่ทรงอยู่มากที่สุด ก่อนตรัสรู้
..... ๗๑

วิหารธรรมที่ทรงอยู่มากตลอดพรรษา
และทรงสรรเสริญมาก ๗๖

ผู้ไม่ประมาทในความตายแท้จริง
..... ๗๘

ทางรอดสำหรับภิกษุใช้ ๘๐

เมื่อ “เธอ” ไม่มี ! ๘๑

ความดับทุกข์มี เพราะความดับแห่งนันทิ
..... ๘๒

อาการดับแห่งตัณหาในนามแห่งนันทิ
..... ๘๓

ผู้แบกของหนัก ๘๕

ดับตัณหา คือปลงภาระหนักลงได้ ๘๗

ต้องท่องเที่ยวมาแล้ว เพราะไม่รู้หรือริยสัจ
..... ๘๘

ที่สุดแห่งการท่องเที่ยวของพระองค์
..... ๘๙

“สิ่งนั้น” หาพบในกายนี้ ๙๐

ทรงมีความชราทางกายภาพเหมือนคนทั่วไป
..... ๙๑

ทรงประกาศธรรม เนื่องด้วยการปลงอายุสังขาร
..... ๙๓

ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา ๙๕

คุณธรรม ๙๗

การปรินิพพานในปัจจุบัน ๙๙

ตั้งหน้าทำก็แล้วกัน ๑๐๐

ทรงเป็นผู้เอ็นดูเกื้อกูลแก่สรรพสัตว์ทั้งปวง
..... ๑๐๒

ทรงแสดงที่พึงไว้ เมื่อทรงล่วงลับไปแล้ว
..... ๑๐๕

พระธรรม คือ พระพุทธ ๑๐๖

รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือพุทธวจน
..... ๑๐๗

เนื้อแท้ที่ไม่อันตรธาน

พุทธวัจณ์

(คำสอนจากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้า)

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกภิกษุบริษัทในกรณีนี้, สุตตันตะเหล่าใดที่กวีแต่งขึ้นใหม่ เป็นคำร้อยกรองประเภทกาพย์กลอน มีอักษรสละสลวย มีพยัญชนะอันวิจิตร เป็นเรื่องนอกแนว เป็นคำกล่าวของสาวก, เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่; เธอจักไม่ฟังด้วยดี ไม่เงี้ยวฟัง ไม่ตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และจักไม่สำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน.

ภิกษุทั้งหลาย ! ส่วนสุตตันตะเหล่าใดที่เป็นคำของตถาคตเป็นข้อความลึก ความหมายซึ้ง เป็นชั้นโลกุตตระ ว่าเฉพาะเรื่องสัจธรรม, เมื่อมีผู้นำสุตตันตะเหล่านั้นมากล่าวอยู่; เธอย่อมฟังด้วยดี ย่อมเงี้ยวฟัง ย่อมตั้งจิตเพื่อจะรู้ทั่วถึง และย่อมสำคัญว่าเป็นสิ่งที่ตนควรศึกษาเล่าเรียน จึงพากันเล่าเรียน ไต่ถาม ทวนถามแก่กันและกันอยู่ว่า “ข้อนี้เป็นอย่างไร มีความหมายกึ๋นัย?” ดังนี้ด้วยการทำดังนี้ เธอย่อมเปิดธรรมที่ถูกปิดไว้ได้, ธรรมที่ยังไม่ปรากฏ เธอก็จะทำให้ปรากฏได้, ความสงสัยในธรรมหลายประการที่น่าสงสัย เธอก็บรรเทาหลงได้.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุบริษัทเหล่านี้ เราเรียกว่า
บริษัทที่มีการลู่วงไปได้ด้วยการสอบถามแก่กันและ
กันเอาเอง, หาใช่ด้วยการชี้แจงโดยกระจำงของบุคคล
ภายนอกอย่างอื่นไม่; จัดเป็นบริษัทที่เลิศแล.

(บาลี พระพุทธภาษิต ทุก.อ. ๒๐/๙๒/๒๙๒, ตวัธแก่ภิกษุทั้งหลาย) พุทธวัจน์

ผู้ข่มทรัพย์ !

อานนท์ ! เราไม่พยายามทำกะพวกเธอ อย่างทะนุถนอม
เหมือนพวกช่างหม้อ ทำแกหม้อที่ยังเป็ยก ยังดิบอยู่
อานนท์ ! เราจักขนาบแล้ว ขนาบอีก ไม่มีหยุด
อานนท์ ! เราจักชี้โทษแล้ว ชี้โทษอีก ไม่มีหยุด
ผู้ใดมีมรรคผลเป็นแก่นสาร ผู้นั้นจักทนอยู่ได้.

(มหาสุมณุตตต อุมปริ.ม. ๑๔/๒๔๕/๓๕๖)

พุทธวัจน์

คนเรา ควรมองผู้มีปัญญาใด ๆ ที่คอยชี้โทษ คอยกล่าว
คำขนาบอยู่เสมอไป ว่าคนนั้นแหละ คือผู้ข่มทรัพย์,
ควรคบบัณฑิตที่เป็นเช่นนั้น
เมื่อคบหากับบัณฑิตชนิดนั้นอยู่
ย่อมมีแต่ดีทำเดียว ไม่มีเลวเลย.

(ปณทิตวคค ธ. พุ. ๒๕/๒๕/๑๖)

พุทธวัจน์

ทรงแสดงเรื่องที่เป็นไปได้ยาก เกี่ยวกับพระองค์เอง

ภิกษุทั้งหลาย ! สมมติว่ามหาปฐพีอันใหญ่หลวงนี้มีน้ำท่วมถึงเป็นอันเดียวกันทั้งหมด; บุรุษคนหนึ่งทิ้งแอก (ไม้ไผ่!) ซึ่งมีรูเจาะได้เพียงรูเดียว ลงไปในน้ำนั้น; ลมตะวันตกพัดให้ลอยไปทางทิศตะวันตก, ลมตะวันตกพัดให้ลอยไปทางทิศตะวันออก, ลมทิศเหนือพัดให้ลอยไปทางทิศใต้, ลมทิศใต้พัดให้ลอยไปทางทิศเหนือ อยู่ดังนี้. ในน้ำนั้นมีเต่าหนึ่งตาบอด ล่องไปเรื่อยๆ ปีมันจะผุดขึ้นมาครั้งหนึ่งๆ. ภิกษุทั้งหลาย! เธอทั้งหลายจะสำคัญความข้อนี้อะไร : จะเป็นไปได้ไหมที่เต่าตาบอด ร้อยปีจึงจะผุดขึ้นมาสักครั้งหนึ่ง จะพึงยื่นคอเข้าไปในรู ซึ่งมีเพียงรูเดียวในแอกนั้น ?

“ข้อนี้ ยากที่จะเป็นไปได้ พระเจ้าข้า ! ที่เต่าตาบอดนั้น ร้อยปีผุดขึ้นเพียงครั้งเดียว จะพึงยื่นคอเข้าไปในรู ซึ่งมีรูเพียงรูเดียวในแอกนั้น”

ภิกษุทั้งหลาย ! ยากที่จะเป็นไปได้ฉันเดียวกัน ที่ใครๆ จะพึงได้ความเป็นมนุษย์; ยากที่จะเป็นไปได้ฉัน

เดียวกัน ที่ตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ จะเกิดขึ้นในโลก; ยากที่จะเป็นไปได้ฉันเดียวกัน ที่ธรรมวินัยอันตถาคตประกาศแล้ว จะรุ่งเรืองไปทั่วโลก.

ภิกษุทั้งหลาย ! แต่ว่าบัดนี้ ความเป็นมนุษย์ก็ได้แล้ว; ตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะก็บังเกิดในโลกแล้ว; และธรรมวินัยอันตถาคตประกาศแล้ว ก็รุ่งเรืองไปทั่วโลกแล้ว.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะเหตุนี้ในกรณีนี้ พวกเธอพึงกระทำโยคกรรมเพื่อให้รู้ว่า “นี้ ทุกข์; นี้ เหตุให้เกิดทุกข์; นี้ ความดับแห่งทุกข์ นี้ หนทางให้ถึงความดับแห่งทุกข์” ดังนี้เถิด.

(บาลี มหาวาร. ตี. ๑๙/๕๖๘/๑๗๔๔, ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย.)

พุทธวจน

พระพุทธเจ้า ทั้งในอดีต

- อนาคต - ปัจจุบัน ล้วนแต่ตรัสรู้อรุณวิมล

ภิกษุทั้งหลาย ! พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
องค์ใดๆ ได้ตรัสรู้ตามเป็นจริงไปแล้ว ในกาลยิตยาวนาน
ฝ่ายอดีต ท่านทั้งหลายเหล่านั้น ได้ตรัสรู้ตามเป็นจริง ซึ่ง
ความจริงอันประเสริฐสี่อย่าง.

ภิกษุทั้งหลาย! พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์
ใดๆ จักได้ตรัสรู้ตามเป็นจริง ต่อกาลยิตยาวนานฝ่าย
อนาคต ท่านทั้งหลายเหล่านั้น ก็จักได้ตรัสรู้ตามเป็นจริง
ซึ่งความจริงอันประเสริฐสี่อย่าง

ภิกษุทั้งหลาย! แม้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธะ ผู้
ตรัสรู้ตามเป็นจริงอยู่ ในกาลเป็นปัจจุบันนี้ ก็ได้ตรัสรู้
ซึ่งความจริงอันประเสริฐสี่อย่าง ความจริงอัน
ประเสริฐสี่อย่างนั้น เหล่าไหนเล่า?

สี่อย่างคือ:ความจริงอันประเสริฐคือทุกข์, ความ
จริงอันประเสริฐคือเหตุให้เกิดทุกข์, ความจริงอัน
ประเสริฐคือความดับไม่เหลือของทุกข์, และความจริง
อันประเสริฐคือทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือของทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย! เพราะเหตุนั้นในกรณีนี้ พวกเธอ
พึงทำความเพียรเพื่อให้รู้ตามเป็นจริงว่า “นี่เป็นทุกข์, นี่
เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, นี่เป็นความดับไม่เหลือของทุกข์, และ
นี่เป็นทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือของทุกข์;” ดังนี้เถิด.

(- มหาวาร.ส. ๑๙/๕๔๓/๑๗๐๔.)

พุทธวจน

พระพุทธองค์ ทรงพระนามว่า

อรหันตสัมมาสัมพุทธะ ก็เพราะได้ตรัสรู้ริยสัจสี่

ภิกษุทั้งหลาย ! ความจริงอันประเสริฐสี่อย่างเหล่านี้ สี่อย่างเหล่าไหนเล่า? สี่อย่างคือ ความจริงอันประเสริฐคือความทุกข์, ความจริงอันประเสริฐคือเหตุให้เกิดทุกข์, ความจริงอันประเสริฐคือความดับไม่เหลือของทุกข์, และความจริงอันประเสริฐคือทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือของทุกข์: นี้แลความจริงอันประเสริฐสี่อย่าง. ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะได้ตรัสรู้ตามเป็นจริงซึ่งความจริงอันประเสริฐสี่อย่างเหล่านี้ ตถาคตจึงมีนามอันบัณฑิตกล่าวว่ “อรหันตสัมมาสัมพุทธะ”.

ภิกษุทั้งหลาย! เพราะเหตุนั้นในกรณีนี้ พวกเขาพึงทำความเพียรเพื่อให้รู้ตามเป็นจริงว่า “นี่เป็นทุกข์, นี่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, นี่เป็นความดับไม่เหลือของทุกข์, และนี่เป็นทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือของทุกข์;” ดังนี้เถิด.

(- มหาวาร. ถ. ๑๘/๕๔๓/๑๗๐๓.)

พุทธวจน

จงสงเคราะห์ผู้อื่นด้วยการให้รู้ริยสัจ

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเขาเ็นดูใคร และใครถือว่าเขาเป็นผู้ที่เขาควรเชื่อฟัง เขาจะเป็นมิตรก็ตาม อำมาตย์ก็ตาม ญาติหรือสายโลหิตก็ตาม; **ชนเหล่านั้นอันเธอพึงชักชวนให้เข้าไปตั้งมั่น ในความจริงอันประเสริฐสี่ประการ ด้วยปัญญาอันรู้เฉพาะตามที่เป็นจริง** ความจริงอันประเสริฐสี่ประการอะไรเล่า? สี่ประการคือ ความจริงสี่ประการคือ ความจริงอันประเสริฐคือทุกข์, ความจริงอันประเสริฐคือเหตุให้เกิดแห่งทุกข์, ความจริงอันประเสริฐคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, ความจริงอันประเสริฐคือทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะเหตุนี้ในเรื่องนี้ เธอพึงประกอบโยคกรรมอันเป็นเครื่องกระทำให้รู้ว่า “**ทุกข์เป็น** **อย่างนี้, เหตุให้เกิดขึ้นแห่งทุกข์เป็น** **อย่างนี้, ความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เป็น** **อย่างนี้, ทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์เป็น** **อย่างนี้,**” ดังนี้.

(- มหาวาร. ถ. ๑๘/๕๔๔/๑๗๐๒.)

พุทธวจน

อริยสัจสี่โดยสังเขป (ทรงแสดงด้วยความยึดในขั้น ๕)

ภิกษุทั้งหลาย ! ความจริงอันประเสริฐมีสี่อย่าง เหล่านี้, สี่อย่างเหล่าไหนเล่า? สี่อย่างคือ ความจริงอันประเสริฐคือทุกข์, ความจริงอันประเสริฐคือเหตุให้เกิดแห่งทุกข์, ความจริงอันประเสริฐคือความดับไม่เหลือทุกข์, และความจริงอันประเสริฐคือทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! **ความจริงอันประเสริฐคือทุกข์** เป็นอย่างไรเล่า? คำตอบคือ **ขั้นอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่นห้าอย่าง**. ห้าอย่างนั้นอะไรเล่า ? ห้าอย่างคือขั้นอันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่นถือมั่น ได้แก่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ. ภิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เรากล่าวว่า ความจริงอันประเสริฐคือทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! **ความจริงอันประเสริฐคือเหตุให้เกิดทุกข์** เป็นอย่างไรเล่า คือ **ตัณหาอันใด** ที่เป็นเครื่อง **นำให้มีการเกิดอีก** อันประกอบด้วยความกำหนด เพราะ

อำนาจความเพลิน มักทำให้เพลินเพลินยิ่งในอารมณ์นั้นๆ ได้แก่ ตัณหาในกาม, ตัณหาในความมีความเป็น, ตัณหาในความไม่มีไม่เป็น. ภิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เรากล่าวว่า ความจริงอันประเสริฐคือเหตุให้เกิดทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! **ความจริงอันประเสริฐคือความดับไม่เหลือของทุกข์** เป็นอย่างไรเล่า? คือ **ความดับสนิทเพราะความจางคลายไปโดยไม่เหลือของตัณหา**นั้น ความสละลงเสีย ความสลัดทิ้งไป ความปล่อยวาง ความไม่อาลัยถึงซึ่งตัณหาตัวเอง อันใด. ภิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เรากล่าวว่า ความจริงอันประเสริฐคือความดับไม่เหลือของทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! **ความจริงอันประเสริฐคือทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือของทุกข์** เป็นอย่างไรเล่า? คือ **หนทางอันประเสริฐประกอบด้วยองค์ ๘** นั้นเอง, ได้แก่สิ่งเหล่านี้คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ; การพูดจาชอบ การงานชอบ การเลี้ยงชีวิตชอบ; ความพากเพียรชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ. ภิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เรากล่าวว่า ความจริงอันประเสริฐคือทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! เหล่านี้แลคือความจริงอัน
ประเสริฐสี่อย่าง.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะเหตุนั้นในกรณีนี้ พวกเธอ
พึงทำความเพียรเพื่อให้รู้ตามเป็นจริงว่า “นี่เป็นทุกข์, นี่
เป็นเหตุให้เกิดขึ้นแห่งทุกข์, นี่เป็นความดับไม่เหลือแห่ง
ทุกข์, นี่เป็นทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์,”
ดังนี้เถิด.

(- มหาวาร. ถ. ๑๙/๕๓๔-๕/๑๖๗๘-๑๖๘๓.)

พุทธวจน

การรู้อริยสัจทำให้มีตาครบสองตา

ภิกษุทั้งหลาย ! บุคคล ๓ จำพวกนี้มีอยู่ หาได้
อยู่ในโลก. สามจำพวกอย่างไรเล่า? สามจำพวกคือ คน
ตาบอด (อนุโธ), คนมีตาข้างเดียว (เอกจกฺขุ), คนมีตา
สองข้าง (ทฺวิจกฺขุ).

ภิกษุทั้งหลาย ! คนตาบอดเป็นอย่างไรเล่า? คือ
คนบางคนในโลกนี้ ไม่มีตาที่เป็นเหตุให้ได้โภคทรัพย์ที่ยัง
ไม่ได้ หรือทำโภคทรัพย์ที่ได้แล้วให้ทวีมากขึ้น น้อย่างหนึ่ง;
และไม่มีตาที่เป็นเหตุให้รู้ธรรมที่เป็นกุศลอกุศล - ธรรม
มีโทษไม่มีโทษ - ธรรมเลวและธรรมประณีต - ธรรมฝ่าย
ดำและธรรมฝ่ายขาว นี่อีกอย่างหนึ่ง ภิกษุทั้งหลาย ! นี้
แล คนตาบอด (ทั้งสองข้าง).

ภิกษุทั้งหลาย ! มีคนตาข้างเดียวเป็นอย่างไรเล่า?
คือคนบางคนในโลกนี้ มีตาที่เป็นเหตุให้ได้โภคทรัพย์ที่ยัง
ไม่ได้ หรือทำโภคทรัพย์ที่ได้แล้วให้ทวีมาก; แต่ไม่มีตาที่
เป็นเหตุให้รู้ธรรมที่เป็นกุศลอกุศล - ธรรมมีโทษไม่มีโทษ
- ธรรมเลวและธรรมประณีต - ธรรมฝ่ายดำและธรรม
ฝ่ายขาว. ภิกษุทั้งหลาย ! นี้แล คนมีตาข้างเดียว.

ภิกษุทั้งหลาย ! คนมีตาสองข้าง เป็นอย่างไร
เล่า? คือคนบางคนในโลกนี้ มีตาที่เป็นเหตุให้ได้
โภคทรัพย์ ที่ยังไม่ได้ หรือทำโภคทรัพย์ที่ได้แล้วให้ทวีมาก
นี้ อย่างหนึ่ง; และมีตาที่เป็นเหตุให้รู้ธรรมที่เป็นกุศล
อกุศล - ธรรมมีโทษไม่มีโทษ - ธรรมเลวและธรรมประณีต
- ธรรมฝ่ายดำและธรรมฝ่ายขาว. ภิกษุทั้งหลาย ! นี้แล
คนมีตาสองข้าง.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุมีตาสมบุรณ์ (จกขุมา) เป็น
อย่างไรเล่า ? คือภิกษุในกรณีนี้ย่อมรู้ชัดตามความเป็น
จริงว่า “นี้ความทุกข์, นี้เหตุให้เกิดแห่งทุกข์, นี้ความ
ดับไม่เหลือแห่งทุกข์, นี้ทางดำเนินให้ถึงความดับไม่
เหลือแห่งทุกข์” ดังนี้. ภิกษุทั้งหลาย ! นี้แล ภิกษุมี
ตาสมบุรณ์.

(- ตีก. ช. ๒๐/๑๖๒, ๑๔๗/๔๖๘, ๔๕๙.)

พุทธวัจน์

การสนทนากับพระอานนท์ เรื่องกัลยาณมิตร

มหาราชะ ! ครั้งหนึ่ง อาตมาภาพพักอยู่ที่นิคม
แห่งพวกศากยะชื่อว่านครกะ ในแคว้นสักกะ. มหาราชะ !
ครั้งนั้นแล ภิกษุอานนท์เข้าไปหาอาตมาภาพถึงที่อยู่
อภิวัตแล้วนั่งอยู่ ณ ที่ควร. มหาราชะ ! ภิกษุอานนท์
ได้กล่าวคำนี้กับอาตมาภาพว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ!
ความมีมิตรดี ความมีสหายดี ความมีเพื่อนผู้แวดล้อมดี
นี้เป็นกึ่งหนึ่งของพรหมจรรย์พระเจ้าข้า !” ดังนี้.

มหาราชะ! เมื่อภิกษุอานนท์ได้กล่าวอย่างนี้แล้ว
อาตมาภาพได้กล่าวกะเธออย่างนี้ว่า “อานนท์! เธออย่า
กล่าวอย่างนั้นเลย, อานนท์ข้อนี้เป็นพรหมจรรย์ทั้งหมด
ทั้งสิ้นทีเดียว คือความมีมิตรดี ความมีสหายดี ความมี
เพื่อนผู้แวดล้อมดี, อานนท์! พรหมจรรย์ทั้งสิ้นนั้นเป็นสิ่ง
ที่ภิกษุผู้มีมิตรดีพึงหวังได้. เมื่อเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี
มีเพื่อนผู้แวดล้อมดี เธอนั้นจักทำอริยมรรคมีองค์แปดให้
เจริญได้ จักกระทำให้มากซึ่งอริยมรรคมีองค์แปดได้” ดังนี้.

(บาลี สคา. ส. ๑๕/๑๒๗/๓๘๒, ตรัสแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล
ที่เชตวันใกล้เมืองสาวัตถี.)

พุทธวัจน์

กัลยาณมิตรของพระองค์เอง

อานนท์! ภิกษุผู้ชื่อว่า มิมิตรดี มีสหายดี เพื่อนดี ย่อมเจริญทำให้มากซึ่งอริยมรรค ประกอบด้วยองค์แปด โดยอาการอย่างไรเล่า? อานนท์! ภิกษุในศาสนานี้ **ย่อมเจริญทำให้มากซึ่งสัมมาทิฐิ, สัมมาสังกัปปะ, สัมมาวาจา, สัมมากัมมันตะ, สัมมาอาชีวะ, สัมมาวายามะ, สัมมาสติ, สัมมาสมาธิ** อันอาศัยวิเวก อาศัยวิราคะ อาศัยนิโรธ อันน้อมไปเพื่อการสลัดลง. อานนท์! อย่างนี้แล ชื่อว่า ภิกษุผู้มีมิตรดี สหายดี เพื่อนดี เจริญทำให้มากซึ่งอริยมรรคประกอบด้วยองค์แปด.

อานนท์! **ข้อนั้นเธอพึงทราบด้วยปริยายอันนี้** เกิดคือว่าพรหมจรรย์นี้ทั้งหมดนั้นเทียว ได้แก่ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดีมีเพื่อนดี, ดังนี้ อานนท์! **จริงที่เดียว, สัตว์ทั้งหลายผู้มีความเกิดเป็นธรรมดา ได้อาศัยกัลยาณมิตรของเราแล้วย่อมหลุดพ้นจากการเกิด...** ผู้มีความแก่ชรา, ความเจ็บป่วย, ความตาย, ความโศก, ความคร่ำครวญ, ความทุกข์กาย, ความทุกข์ใจ, ความแห้ง

ผากใจเป็นธรรมดา ครั้นได้อาศัยกัลยาณมิตรของเราแล้ว ย่อมหลุดพ้นจากความแก่ชรา, ความเจ็บป่วย, ความตาย, ความโศก, ความคร่ำครวญ, ความทุกข์กาย, ความทุกข์ใจ, ความแห้งผากใจ.

อานนท์! **ข้อนั้นเธอพึงทราบด้วยปริยายอันนี้** เกิดคือว่าพรหมจรรย์นี้ทั้งหมดนั้นเทียว ได้แก่ ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี ดังนี้.

(บาลี โภสถลํ ยุตํ สคา. ตี. ๑๕/๑๒๗/๓๘๓,
คริสต์พระอานนท์ แล้วทรงนำมาเล่าแก่พระเจ้าปเสนทิโกศล)

พุทธวจน

ขยายความแห่งอริยมรรคมีองค์แปด

ภิกษุทั้งหลาย ! ก็อริยสังข์คือหนทางเป็นเครื่องให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์นั้น เป็นอย่างไรเล่า? คือหนทางอันประกอบด้วยองค์แปดอันประเสริฐนี้เอง, องค์แปดคือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ วาจาชอบ การงานชอบ อาชีวะชอบ ความเพียรชอบ ความระลึกชอบ ความตั้งใจมั่นชอบ.

ภิกษุทั้งหลาย ! **ความเห็นชอบเป็นอย่างไร ?**
ภิกษุทั้งหลาย ! **ความรู้ในทุกข์, ความรู้ในเหตุให้เกิดทุกข์, ความรู้ในความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, ความรู้ในหนทางเป็นเครื่องให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์** อันใด, นี้เราเรียกว่า สัมมาทิฐิ.

ภิกษุทั้งหลาย ! **ความดำริชอบเป็นอย่างไร ?**
ภิกษุทั้งหลาย ! **ความดำริในการออก (จากกาม), ความดำริในการไม่พยาบาท, ความดำริในการไม่เบียดเบียน,** นี้เราเรียกว่าสัมมาสังกัปปะ.

ภิกษุทั้งหลาย ! **วาจาชอบเป็นอย่างไรเล่า ?**
ภิกษุทั้งหลาย ! **การเว้นจากการพูดเท็จ, การเว้นจาก**

การพูดยู่ให้แตกกัน, การเว้นจากการพูดหยาบ, การเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ, นี้เราเรียกว่า สัมมาวาจา.

ภิกษุทั้งหลาย ! **การงานชอบเป็นอย่างไร ?**
ภิกษุทั้งหลาย ! **การเว้นจากการฆ่าสัตว์, การเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้, การเว้นจากการประพฤติดินในกามทั้งหลาย,** นี้เราเรียกว่า สัมมากรรมันตะ.

ภิกษุทั้งหลาย ! **อาชีวะชอบเป็นอย่างไร ?**
ภิกษุทั้งหลาย ! อริยสาวกในศาสนา **ละมิจฉาชีพเสียสำเร็จความเป็นอยู่ด้วยสัมมาชีพ,** นี้เราเรียกว่า สัมมาอาชีวะ.

ภิกษุทั้งหลาย ! **ความเพียรชอบเป็นอย่างไร ?**
ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุในศาสนา **นี้ ย่อมปลุกความพอใจ ย่อมพยายาม ย่อมปรารถนาคความเพียร ย่อมระคองจิต ย่อมตั้งจิตไว้เพื่อความไม่บังเกิดขึ้นแห่งอกุศลธรรมทั้งหลายอันลามก ที่ยังไม่ได้บังเกิด; ย่อมปลุกความพอใจ ย่อมพยายาม ย่อมปรารถนาคความเพียร ย่อมระคองจิต ย่อมตั้งจิตไว้ เพื่อการละเสียซึ่งอกุศลธรรมทั้งหลายอันลามก ที่บังเกิดขึ้นแล้ว; ย่อมปลุกความพอใจ ย่อมพยายาม ย่อมปรารถนาคความเพียร ย่อมระคองจิตไว้ ย่อมตั้งจิตไว้ เพื่อการบังเกิดขึ้นแห่งกุศลธรรมทั้งหลาย**

ที่ยังไม่ได้บังเกิด; ย่อมปลุกความพอใจ ย่อมพยายาม
ย่อมปรารถนาความเพียร ย่อมระครองจิต ย่อมตั้งจิตไว้ เพื่อ
ความยั่งยืน ความไม่เลอะเลือน ความงอกงามยิ่งขึ้น ความ
ไพบูลย์ ความเจริญ **ความเต็มรอบแห่งกุศลธรรมทั้ง
หลาย ที่บังเกิดขึ้นแล้ว.** ภิกษุทั้งหลาย! นี้เราเรียกว่า
สัมมาวาชามะ.

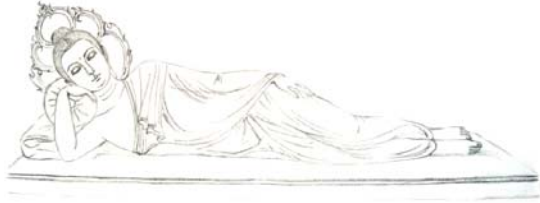
ภิกษุทั้งหลาย! **ความระลึกชอบเป็นอย่างไร ?**
ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุในศาสนานี้ **เป็นผู้มีปรกติพิจารณา
เห็นภายในกาย** อยู่, มีความเพียรเครื่องเผาบาป มีความ
รู้สึกตัวทั่วพร้อมมีสติ นำความพอใจและความไม่พอใจ
ในโลกออกเสียได้; เป็นผู้ปรกติพิจารณา **เห็นเวทนาใน
เวทนาทั้งหลาย** อยู่, มีความเพียรเครื่องเผาบาป มีความ
รู้สึกตัวทั่วพร้อม มีสติ นำความพอใจและความไม่พอใจ
ในโลกออกเสียได้; เป็นผู้ปรกติพิจารณา **เห็นจิตในจิต**
อยู่, มีความเพียรเครื่องเผาบาป มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม
มีสติ นำความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกเสียได้;
เป็นผู้ปรกติพิจารณา **เห็นธรรมในธรรมทั้งหลาย** อยู่, มี
ความเพียรเครื่องเผาบาป มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม มีสติ
นำความพอใจและความไม่พอใจในโลกออกเสียได้. ภิกษุ
ทั้งหลาย! นี้เราเรียกว่าสัมมาสติ.

ภิกษุทั้งหลาย! **ความตั้งใจมั่นชอบเป็นอย่างไร?**
ภิกษุทั้งหลาย! ภิกษุในศาสนานี้ เพราะสงัดจากกามทั้ง
หลาย เพราะสงัดจากอกุศลธรรมทั้งหลาย **ย่อมเข้าถึง
ฌานที่หนึ่ง** อันมีวิตกวิจารณ์ มีปีติและสุข อันเกิดแต่วิเวก
แล้ว แลอยู่; เพราะวิตกวิจารณ์ระงับลง, เธอเข้าถึง **ฌาน
ที่สอง** อันเป็นเครื่องฟ่องใสแห่งใจในภายใน ให้สมาธิ
เป็นธรรมอันเอกผุดขึ้น ไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์ มีแต่ปีติและ
สุขอันเกิดแต่สมาธิแล้วแลอยู่; เพราะปีติจางหายไป, เธอ
เป็นผู้เพ่งเฉยอยู่ได้ มีสติ มีความรู้สึกตัวทั่วพร้อมและได้
เสวยสุขด้วยนามกาย ย่อมเข้าถึง **ฌานที่สาม** อันเป็นฌาน
ที่พระอริยเจ้าทั้งหลาย กล่าวสรรเสริญผู้ได้บรรลุว่า
“เป็นผู้เฉยอยู่ได้ มีสติมีความรู้สึกตัวทั่วพร้อม” แล้วแลอยู่;
เพราะละสุขและทุกข์เสียได้ และเพราะความดับหาย
แห่งโสมนัสและโทมนัสในกาลก่อน, เธอย่อมเข้าถึง **ฌาน
ที่สี่** อันไม่ทุกข์และไม่สุขมีแต่สติอันบริสุทธิ์เพราะอุเบกขา
แล้วแลอยู่; ภิกษุทั้งหลาย! นี้เราเรียกว่า สัมมาสมาธิ.

ภิกษุทั้งหลาย! นี้เราเรียกว่า อริยสังคคือหนทาง
เป็นเครื่องให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

(- มหา.ที. ๑๐/๓๔๗/๒๙๙.)

พุทธวจน

โลกจะไม่ว่างจากพระอรหันต์

สุภัททะ ! ในธรรมวินัย ที่ไม่มีอริยมรรคมีองค์ ๘
ย่อมไม่มีสมณะที่ ๑ (โสดาบัน), ที่ ๒ (สกทาคามี), ที่ ๓
(อนาคามี), ที่ ๔ (อรหันต์).

สุภัททะ ! ในธรรมวินัยนี้แล มีอริยมรรคมีองค์ ๘
จึงมีสมณะ ที่ ๑, ที่ ๒, ที่ ๓, ที่ ๔.

สุภัททะ ! ถ้าภิกษุทั้งหลายเหล่านี้ พึงอยู่โดย
ชอบไซ้ร้ โลกก็จะไม่ว่างจากพระอรหันต์ทั้งหลายแล.

(บาลี พระพุทธภาษิต มหาปรินิพพานสูตร มหา.ที. ๑๐/๑๗๕/๑๓๘, พุทธวัจน์
คริสต์แก่สุภัททบริพพาชก ที่สาละวัน แห่งเมืองกุสินารา ณ ราตรีที่ปรินิพพาน.)

ความเหมือนและความแตกต่างระหว่าง

สัมมาสัมพุทธะกับปัญญาวิมุตต์

ภิกษุทั้งหลาย ! ตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ
หลุดพ้นแล้วจากรูป เพราะความเบื่อหน่าย ความคลาย
กำหนด ความดับและความไม่ยึดมั่น จึงได้นามว่า “สัมมา
สัมพุทธะ” ภิกษุทั้งหลาย ! แม้ภิกษุผู้ปัญญาวิมุตต์ ก็
หลุดพ้นแล้วจากรูป เพราะความเบื่อหน่าย ความคลาย
กำหนด ความดับ และความไม่ยึดมั่นจึงได้นามว่า “ปัญญา
วิมุตต์” (ในกรณีแห่ง เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ ก็ได้ตรัสไว้
มีข้อความแสดงหลักเกณฑ์อย่างเดียวกันกับในกรณีแห่งรูปที่กล่าวแล้ว)

ภิกษุทั้งหลาย ! เมื่อเป็นผู้หลุดพ้นจากรูปเป็นต้น
ด้วยกันทั้งสองพวกแล้ว, อะไรเป็นความผิดแผกแตก
ต่างกัน อะไรเป็นความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน อะไรเป็น
เครื่องกระทำให้แตกต่างกันระหว่างตถาคตผู้อรหันต
สัมมาสัมพุทธะ กับภิกษุผู้ปัญญาวิมุตต์?

ภิกษุทั้งหลาย ! ตถาคตผู้อรหันตสัมมาสัมพุทธะ
ได้ทำมรรคที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีใคร

รู้ ให้มีคนรู้ ได้ทำมรรคที่ยังไม่มีใครกล่าว ให้เป็นมรรคที่
กล่าวกันแล้ว ตถาคตเป็นมคคัณฺณ (รู้มรรค), เป็นมคค
วิฑู (รู้แจ้งมรรค), เป็นมคคโกวิท (ฉลาดในมรรค); ภิคุ
ทั้งหลาย! **ส่วนสาวกทั้งหลายในกาลนี้ เป็นมคคานุค**
(ผู้เดินตามมรรค) เป็นผู้ตามมาในภายหลัง.

ภิคุทั้งหลาย ! นี้แล เป็นความผิดแผกแตก
ต่างกัน เป็นความมุ่งหมายที่แตกต่างกัน เป็นเครื่อง
กระทำให้แตกต่างกันระหว่างตถาคตผู้อรหันตสัมมา
สัมพุทธะ กับภิคุผู้ปัญญาวิมุตต์.

(- ๗๗๖. ถึ. ๑๗/๙๑/๑๒๕.)

พุทธวจน

ไม่ได้ทรงประพาศิพรหมจรรย์เพื่อให้นับถือ

ภิคุทั้งหลาย ! พรหมจรรย์นี้ เราประพาศิมิใช่
เพื่อหลอกลวงคนให้นับถือ มิใช่ประพาศิเพื่อเรียกคนมา
เป็นบริวาร มิใช่เพื่ออานิสงส์เป็นลาภสักการะ และเสียง
สรรเสริญ มิใช่เพื่ออานิสงส์จะได้เป็นเจ้าของลัทธิ หรือเพื่อ
ค้านลัทธิอื่นใดให้ล้มลงไป และมีใช่เพื่อให้มหาชนเข้าใจว่า
เราเป็นผู้วิเศษอย่างนั้นอย่างนี้ก็ได้

ภิคุทั้งหลาย ! **ที่แท้ พรหมจรรย์นี้ เราประพาศิ**
เพื่อสำรวจ เพื่อละ เพื่อคลายกำหนด เพื่อดับทุกข์
สนิท.

(บาลี จตุกก. ถึ. ๒๑/๓๓/๒๕, ตริสแกภิคุทั้งหลาย.)

พุทธวจน

ทรงสอนเฉพาะแต่เรื่องทุกข์ กับความดับสนิทของทุกข์

ภิกษุทั้งหลาย ! ทั้งที่เรามีถ้อยคำอย่างนี้ มีการกล่าวอย่างนี้สมณะและพราหมณ์บางพวก ยังกล่าวตู่เราด้วยคำเท็จ เปล่าๆ ปลิ้นๆ ไม่มีจริงเป็นจริงว่า “พระสมณโคตมซึ่งเป็นคนจุงคน ให้เดินผิดทาง ไปสู่ความฉิบหาย; ย่อมบัญญัติลัทธิความสูญเปล่า ความวินาศ ความไม่มีของสัตว์ คน ตัวตน เราเขาขึ้นสั่งสอน” ดังนี้. ภิกษุทั้งหลาย! สมณะและพราหมณ์บางพวกเหล่านั้น กล่าวตู่เราด้วยคำเท็จ เปล่าๆ ปลิ้นๆ ไม่มีจริงเป็นจริง โดยประการที่เราไม่ได้กล่าว หรือจะกล่าวอย่างนั้นก็หาไม่ได้.

ภิกษุทั้งหลาย ! ในกาลก่อนก็ตาม ในบัดนี้ก็ตาม เราบัญญัติขึ้นสอนแต่เรื่องความทุกข์ และความดับสนิทไม่มีเหลือของความทุกข์ เท่านั้น.

ภิกษุทั้งหลาย ! ในการกล่าวแต่เรื่องความทุกข์ และความดับสนิทของความทุกข์เช่นนี้ แม้จะมีใครมาดำ ว่า ถากถาง กระทบกระเทียบ เสียดสี ตถาคตก็ไม่มี

ความขุ่นแค้นโกรธเคือง เตือดร้อนใจเพราะเหตุนั้นแต่ประการใด. ภิกษุทั้งหลาย ! ในเรื่องเดียวกันนั้นเอง แม้จะมีใครมาสักการะเคารพสรรเสริญบูชา ตถาคตก็ไม่มีความรู้สึกเพลิดเพลิน ชื่นชมหรือเคลิ้มใจไปตาม. ถ้ามีใครมาสักการะเคารพสรรเสริญบูชา ตถาคตย่อมมีความคิดอย่างนี้ว่า ก่อนหน้านั้นเรามีความรู้สึกตัวทั่วถึงอย่างไร บัดนี้เราก็ต้องทำความรู้สึกตัวทั่วถึงอย่างนั้น, ดังนี้.

(บาลี อลคัททูปมสูตร ม.ม. ๑๒/๒๗๘/๒๘๖,
คริสต์แก่ภิกษุทั้งหลายที่เขตวัน)

พุทธวจน์

คำของพระองค์ ตรงเป็นอันเดียวกันหมด

ภิกษุทั้งหลาย ! นับตั้งแต่ราตรี ที่ตถาคตได้ตรัส
รู้อนุตรตรสัมมาสัมโพธิญาณ จนกระทั่งราตรี ที่ตถาคต
ปรินิพพานด้วยอนุปาติเสสนิพพานธาตุ, ตลอดเวลา
ระหว่างนั้น ตถาคตได้กล่าวสอน พร่ำสอน แสดงออก
ซึ่งถ้อยคำใด; ถ้อยคำเหล่านั้นทั้งหมด ย่อมเข้ากันได้
โดยประการเดียวทั้งสิ้น ไม่แย้งกันเป็นประการอื่นเลย

ภิกษุทั้งหลาย ! (อนึ่ง) **ตถาคตกล่าวอย่างใด ทำ
อย่างนั้น, ทำอย่างใด กล่าวอย่างนั้น.**

(บาลี อิติวุ. ขุ. ๒๕/๓๒๑/๒๙๓. ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย)

พุทธวจน

หลักที่ทรงใช้ในการตรัส (๖ อย่าง)

ราชกุมาร ! (๑) ตถาคตรู้ชัดซึ่งวาจาใด อันไม่จริง
ไม่แท้ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ และไม่เป็นที่รักที่พึงใจ
ของผู้อื่น ตถาคตย่อมไม่กล่าววาจานั้น.

(๒) ตถาคตรู้ชัดซึ่งวาจาใด อันจริง อันแท้ แต่ไม่
ประกอบด้วยประโยชน์ และไม่เป็นที่รักที่พึงใจของผู้อื่น
ตถาคตย่อมไม่กล่าววาจานั้น.

(๓) ตถาคตรู้ชัดซึ่งวาจาใด **อันจริง อันแท้ อัน
ประกอบด้วยประโยชน์** แต่ไม่เป็นที่รักที่พึงใจของผู้อื่น
ตถาคตย่อมเลือกให้เหมาะกาล เพื่อกกล่าววาจานั้น.

(๔) ตถาคตรู้ชัดซึ่งวาจาใด อันไม่จริง ไม่แท้ไม่
ประกอบด้วยประโยชน์ แต่เป็นที่รักที่พึงใจของผู้อื่น
ตถาคตย่อมไม่กล่าววาจานั้น.

(๕) ตถาคตรู้ชัดซึ่งวาจาใด อันจริง อันแท้ แต่ไม่
ประกอบด้วยประโยชน์ แต่เป็นที่รักที่พึงใจของผู้อื่น
ตถาคตย่อมไม่กล่าววาจานั้น.

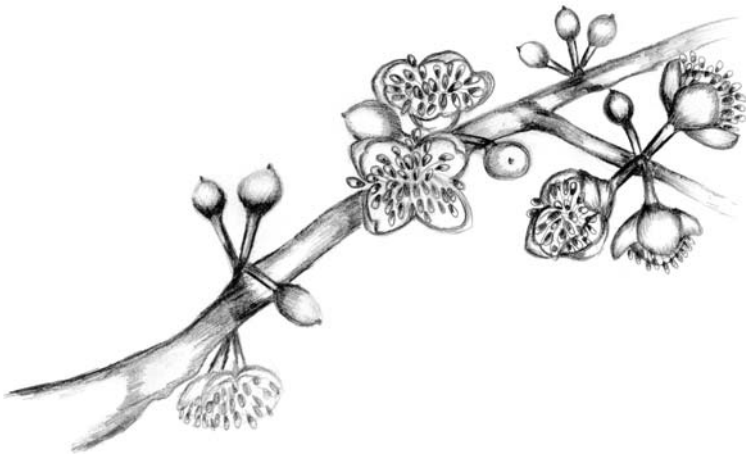
(๖) ตถาคตรู้ชัดซึ่งวาจาใด **อันจริง อันแท้ และ**

ประกอบด้วยประโยชน์ และเป็นที่รักที่พึงใจของผู้อื่น
ตถาคตย่อมเป็นผู้รู้จักกาละที่เหมาะสมเพื่อกล่าววาจาขึ้น.

ข้อนี้เพราะเหตุไรเล่า? ราชกุมาร! เพราะตถาคต
มีความเอ็นดูในสัตว์ทั้งหลาย.

(บาลี ม.ม. ๑๓/๙๑/๙๔, ทรัสแก่กษัตริย์ราชกุมาร ที่เวฬุวัน)

พุทธวจน

สิ่งที่ตรัสรู้แต่ไม่ทรงนำมาสอน มีมากกว่าที่ทรงนำมาสอนมากนัก

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงกำไ้ไม้สีสปา ที่ร่วงอยู่
ตามพื้นดินขึ้นมาหน่อยหนึ่ง แล้วตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่า:-

ภิกษุทั้งหลาย ! เธอทั้งหลายเข้าใจว่าอย่างไร:
ไม้สีสปาที่เรากำขึ้นหน่อยหนึ่งนี้มาก หรือว่าไม้สีสปา
ที่ยังอยู่บนต้นเหล่านั้นมาก ?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ไม้ที่พระผู้มีพระภาค
ทรงกำขึ้นหน่อยหนึ่งนั้นเป็นของน้อย ส่วนไม้ที่ยังอยู่
บนต้นสีสปาเหล่านั้นย่อมมีมาก”

ภิกษุทั้งหลาย ! ฉันทใดก็ฉันทนั้น ธรรมะส่วนที่เรา
รู้อย่างปัญญาอันยิ่ง แล้วไม่กล่าวสอนนั้น มีมากกว่า
ส่วนที่นำมาสอน. ภิกษุทั้งหลาย ! เหตุไรเล่า เราจึงไม่
กล่าวสอนธรรมส่วนนั้น ๆ ? ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะเหตุ
ว่า ธรรมะส่วนนั้น ๆ ไม่ประกอบอยู่ด้วยประโยชน์ ที่
เป็นเงื่อนไขแห่งพรหมจรรย์, ไม่เป็นเพื่อความหมาย

ไม่เป็นไปเพื่อความคลายกำหนด ไม่เป็นไปเพื่อความดับ
ไม่เป็นไปเพื่อความสงบ ไม่เป็นไปเพื่อความรู้อย่าง ไม่เป็น
ไปเพื่อความรู้อพร้อม ไม่เป็นไปเพื่อนิพพาน, ฉะนั้นเรา
จึงไม่กล่าวสอน.

ภิกษุทั้งหลาย ! ธรรมะอะไรเล่าเป็นธรรมะที่เรา
กล่าวสอน? ภิกษุทั้งหลาย ! ธรรมะที่เรากล่าวสอน คือ
ข้อที่ว่าความทุกข์เป็นอย่างนี้ๆ, เหตุเป็นที่เกิดของความ
ทุกข์เป็นอย่างนี้ๆ, ความดับสนิทของความทุกข์เป็น
อย่างนี้ๆ, ข้อปฏิบัติเพื่อถึงความดับสนิทของความทุกข์
เป็นอย่างนี้ๆ. ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะเหตุไรเล่า ธรรมะ
ส่วนนี้เราจึงนำมากล่าวสอน ? ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะ
ว่าธรรมะเหล่านี้ ประกอบอยู่ด้วยประโยชน์ เป็นเงื่อนไข
ต้นแห่งพรหมจรรย์ เป็นไปเพื่อความหน่าย เป็นไปเพื่อ
ความคลายกำหนด เป็นไปเพื่อความดับ เป็นไปเพื่อความ
สงบ เป็นไปเพื่อความรู้อย่าง เป็นไปเพื่อความรู้อพร้อม เป็น
ไปเพื่อนิพพาน, เพราะเหตุนี้แล เราจึงนำมากล่าวสอน.

(บาลี มหาวาร. ตี. ๑๙/๕๔๘/๑๖๑๒,
คริสต์แก่ภิกษุทั้งหลายที่ป่าไม้สีสวา ใกล้เมืองโกสัมพี)

พุทธวัจน์

ถ้ามารอให้รู้เรื่องที่ไม่จำเป็นเสียก่อน ก็ตายเปล่า

มาลุงกยะบุตร ! เปรียบเหมือนบุรุษผู้หนึ่ง ถูก
ลูกศรอันกำซาบด้วยยาพิษอย่างแรงกล้า. มิตร อมาตย์
ญาติสาโลหิต จัดการเรียกแพทย์ผ่าตัดผู้ชำนาญ. บุรุษ
อย่างนั้นกล่าวอย่างนี้ว่าถ้าเรายังไม่รู้จักตัวบุรุษผู้ยิงเรา
ว่าเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ เวสส์ ศูทร ชื่อไร โคตรไหน ฯลฯ,
ธนูที่ใช้ยิงนั้นเป็นชนิดหน้าไม้หรือเกาทัณฑ์ ฯลฯ เสียก่อน
แล้ว, เรายังไม่ต้องการจะถอนลูกศรอยู่เพียงนั้น. มาลุงก
ยะบุตร! เขาไม่อาจรู้ข้อความที่เขาอยากรู้กันได้เลย ต้อง
ตายเป็นแท้ !

อุปมานี้ฉันใด ; อุปไมยก็ฉันนั้นเหมือนกัน, บุคคลผู้
นั้นกล่าวว่า เราจักยังไม่ประพฤติพรหมจรรย์ในสำนัก
พระผู้มีพระภาคเจ้า จนกว่าพระองค์จักแก้ปัญหาทิฐิ ๑๐
แก่เราเสียก่อน, และตถาคตก็ไม่พยากรณ์ปัญหานั้น
แก่เขา เขาก็ตายเปล่าโดยแท้.

มาลุงกยะบุตร ! ท่านจงชิมทราบสิ่งที่เราไม่

คำสอนที่ทรงสั่งสอนบ่อยมาก

“พระโคตมผู้เจริญ ทรงนำสาวกทั้งหลายไปอย่างไร? อนึ่งอนุสาสนีของพระโคตมผู้เจริญ ย่อมเป็นไปในสาวกทั้งหลาย ส่วนมาก มีส่วนคือการจำแนกอย่างไร?”

อัคคิเวสสนะ! เราย่อมนำสาวกทั้งหลายไปอย่างไร, อนึ่ง อนุสาสนีของเรา ย่อมเป็นไปในสาวกทั้งหลาย, ส่วนมากมีส่วนแห่งการจำแนกอย่างไร, ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย ! รูปไม่เที่ยง เวทนาไม่เที่ยง สัญญาไม่เที่ยง สังขารไม่เที่ยง วิญญาณไม่เที่ยง. ภิกษุทั้งหลาย ! รูปไม่ใช่ตัวตน เวทนาไม่ใช่ตัวตน สัญญาไม่ใช่ตัวตน สังขารไม่ใช่ตัวตน วิญญาณไม่ใช่ตัวตน สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง; ธรรมทั้งหลายทั้งปวงไม่ใช่ตัวตน.” ดังนี้

อัคคิเวสสนะ! เราย่อมนำสาวกทั้งหลายไปอย่างไร, อนึ่ง อนุสาสนีของเรา ย่อมเป็นไปในสาวกทั้งหลาย, ส่วนมากมีส่วนแห่งการจำแนกอย่างไร, ดังนี้.

(บาลี จูฬสังกาสกสูตร ม.ม. ๑๒/๔๒๖/๓๙๖. ทวิสแถกัจจกนิครนถบุตร พุทธวัจน ที่กุฎาคารศาลา ปามหาวัน ไกลฝั่งเมืองเวสาลี)

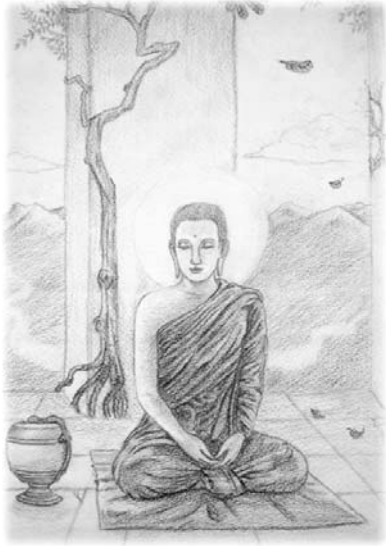
พยากรณ์ไว้โดยความเป็นสิ่งที่เราไม่พยากรณ์. ซิมทราบสิ่งที่เราพยากรณ์ไว้ โดยความเป็นสิ่งที่เราพยากรณ์. อะไรเล่าที่เราไม่พยากรณ์? คือความเห็นสืบประการว่า โลกเที่ยง โลกไม่เที่ยง โลกมีที่สิ้นสุด โลกไม่มีที่สิ้นสุด ฯลฯ (เป็นต้น), เป็นสิ่งที่เราไม่พยากรณ์.

มาลุงกยะบุตร! อะไรเล่าที่เราพยากรณ์? คือ สัจจะว่า “นี่เป็นทุกข์, นี่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, นี่เป็นความดับไม่เหลือของทุกข์, และนี่เป็นทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือของทุกข์;” ดังนี้ : นี่เป็นสิ่งที่เราพยากรณ์.

เหตุใดเราจึงพยากรณ์เล่า? เพราะสิ่ง ๆ นี้ย่อมประกอบด้วยประโยชน์ เป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย์ เป็นไปพร้อมเพื่อความหน่ายทุกข์ ความคลายกำหนัด ความดับ ความระงับ ความรู้ยิ่ง ความรู้พร้อม และนิพพาน.

(- ม.ม. ๑๓/๑๔๗,๑๕๑/๑๔๙-๑๕๐,๑๕๒.)

พุทธวัจน

ลำดับการหลุดพ้น เมื่อเห็นไตรลักษณ์

ภิกษุทั้งหลาย ! รูปเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง สิ่งใดไม่เที่ยง
สิ่งนั้นเป็นทุกข์, สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา, สิ่ง
ใดเป็นอนัตตา สิ่งนั้นนั่นไม่ใช่ของเรา นั่นไม่ใช่เรา นั่น
ไม่ใช่ตัวตนของเรา: เธอทั้งหลายพึงเห็นข้อนี้ด้วย
ปัญญาโดยชอบ ตรงตามที่เป็นจริงอย่างนี้ ด้วยประการ
ดังนี้. (ในกรณีแห่ง เวทนา สัญญา สังขารและวิญญาณ ก็ตรัสอย่าง
เดียวกันกับในกรณีแห่งรูป ทุกประการ).

ภิกษุทั้งหลาย ! เมื่อบุคคลเห็นข้อนี้ ด้วย
ปัญญาโดยชอบตรงตามที่เป็นจริงอย่างนี้, ปุพพันตานุภิกขุ*
ทั้งหลาย ย่อมไม่มี: เมื่อปุพพันตานุภิกขุไม่มี, อปรันตานุ
ภิกขุ** ทั้งหมด ย่อมไม่มี; เมื่ออปรันตานุภิกขุไม่มี, ความ
ยึดมั่นลุ่มคล้ำอย่างแรงกล้าย่อมไม่มี; เมื่อความยึดมั่น
ลุ่มคล้ำอย่างแรงกล้าไม่มี, จิตย่อมจางคลายกำหนดในรูป
ในเวทนา ในสัญญา ในสังขาร ในวิญญาณ; ย่อมหลุดพ้น
จากอัสวะทั้งหลาย เพราะไม่มีความยึดมั่นถือมั่น.

เพราะจิตหลุดพ้นแล้ว จิตจึงดำรงอยู่;

เพราะเป็นจิตที่ดำรงอยู่ จิตจึงยินดีว่าเริงด้วยดี;

เพราะเป็นจิตที่ยินดีว่าเริงด้วยดี จิตจึงไม่หวาดสะดุ้ง;

เมื่อไม่หวาดสะดุ้ง ย่อมปรินิพพานเฉพาะตน นั่นเทียว.

เธอนั้นย่อมรู้ชัดว่า “ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ได้
อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำได้สำเร็จแล้ว กิจอื่นที่จะต้อง
ปฏิบัติเพื่อความเป็นอย่างนี้ “มิได้มีอีก” ดังนี้.

(- ขนธ. ตี. ๑๗/๕๗/๘๓.)

พุทธวัจน์

* ความเห็นที่ปรารภขันธิในเบื้องต้น หรือความเห็นที่เป็นไปในส่วนของอดีต
** ความเห็นที่ปรารภขันธิในเบื้องปลายหรือความเห็นที่เป็นไปในส่วนของ
อนาคต

ผู้ไม่เข้าไปหา ย่อมหลุดพ้น

ภิกษุทั้งหลาย ! ผู้เข้าไปหา เป็นผู้ไม่หลุดพ้น; ผู้ไม่เข้าไปหาเป็นผู้หลุดพ้น.

ภิกษุทั้งหลาย ! วิญญูณซึ่งเข้าถึงเอารูปตั้งอยู่ ก็ตั้งอยู่ได้, เป็นวิญญูณที่มีรูปเป็นอารมณ์ มีรูปเป็นที่ตั้งอาศัย, มีนันทิเป็นที่เข้าไปส่องเสพ ก็ถึงความเจริญงอกงาม ไพบูลย์ได้; ภิกษุทั้งหลาย ! วิญญูณซึ่งเข้าถึงเอาเวทนาตั้งอยู่ ก็ตั้งอยู่ได้, เป็นวิญญูณที่มีเวทนาเป็นอารมณ์ มีเวทนาเป็นที่ตั้งอาศัย มีนันทิเป็นที่เข้าไปส่องเสพ ก็ถึงความเจริญงอกงาม ไพบูลย์ได้; ภิกษุทั้งหลาย ! วิญญูณซึ่งเข้าถึงเอาสัญญาตั้งอยู่ ก็ตั้งอยู่ได้, เป็นวิญญูณที่มีสัญญาเป็นอารมณ์ มีสัญญาเป็นที่ตั้งอาศัย มีนันทิเป็นที่เข้าไปส่องเสพ ก็ถึงความเจริญงอกงาม ไพบูลย์ได้; ภิกษุทั้งหลาย ! วิญญูณซึ่งเข้าถึงเอาสังขารตั้งอยู่ ก็ตั้งอยู่ได้, เป็นวิญญูณที่มีสังขารเป็นอารมณ์ มีสังขารเป็นที่ตั้งอาศัย มีนันทิเป็นที่เข้าไปส่องเสพ ก็ถึงความเจริญงอกงาม ไพบูลย์ได้.

ภิกษุทั้งหลาย ! ผู้ใดจะพึงกล่าวอย่างนี้ว่า “เราจักบัญญัติซึ่งการมา การไป การจุติ การอุปบัติ ความเจริญ ความงอกงาม และความไพบูลย์ของวิญญูณ โดยเว้นจากรูป เว้นจากเวทนา เว้นจากสัญญา และเว้นจากสังขาร” ดั่งนี้ นั่น, นี้ไม่ใช่ฐานะที่จักมิได้เลย.

ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าราคะในรูปธาตุ ในเวทนาธาตุ ในสัญญาธาตุ ในสังขารธาตุ ในวิญญูณธาตุ เป็นสิ่งที่ภิกษุละได้แล้ว;

เพราะละราคะได้ อารมณ์สำหรับวิญญูณก็ขาดลง
ที่ตั้งของวิญญูณก็ไม่มี. วิญญูณอันไม่มีที่ตั้งนั้นก็
งอกงาม
หลุดพ้นไปเพราะไม่ถูกปรุงแต่ง; เพราะหลุดพ้นไปก็
ตั้งมั่น;
เพราะตั้งมั่นก็ยินดีในตนเอง; เพราะยินดีในตนเองก็ไม่
หวั่นไหว;

เมื่อไม่หวั่นไหว ก็บริณีพพานเฉพาะตน.

ย่อมรู้ชัดว่า “ชาตินี้สิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำได้ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้มีอีก” ดั่งนี้.

(- ขนธ. ตี. ๑๗/๖๖/๑๐๕.)

พุทธวจน

มนุษย์เป็นอันมาก ได้ยึดถือเอาที่พึ่งผิด ๆ

มนุษย์ทั้งหลายเป็นอันมาก ถูกความกลัวคุกคาม เอาแล้วยอมถือเอาภูเขาบ้าง ป่าไม้ที่ศักดิ์สิทธิ์บ้าง สวรรค์ดีสิทธิ์บ้าง รุกขเจดีย์บ้าง ว่าเป็นที่พึ่งของตน ๆ: นั่นไม่ใช่ที่พึ่งอันทำความเกษมให้ได้เลย, นั่นไม่ใช่ที่พึ่งอันสูงสุด; ผู้ใดถือเอาสิ่งนั้น ๆ เป็นที่พึ่งแล้ว ย่อมไม่หลุดพ้นไปจากทุกข์ทั้งปวงได้

ส่วนผู้ใดที่ถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งแล้วเห็นอริยสัจทั้งสี่ด้วยปัญญาอันถูกต้อง คือ เห็นทุกข์, เห็นเหตุเป็นเครื่องให้เกิดทุกข์, เห็นความก้าวล่วงเสียได้ซึ่งทุกข์, และเห็นมรรคประกอบด้วยองค์แปดอันประเสริฐ ซึ่งเป็นเครื่องให้ถึงความเข้าไปสงบรำงับแห่งทุกข์: นั่นแหละคือที่พึ่งอันเกษม, นั่นคือที่พึ่งอันสูงสุด; ผู้ใดถือเอาที่พื่อนั้นแล้วย่อมหลุดพ้นไปจากทุกข์ทั้งปวง ได้แท้.

(- ภ. พุ. ๒๕/๔๐/๒๔.)

พุทธวจน

ตรัสว่าจงเจริญสมาธิ

จักรู้อริยสัจตามเป็นจริง

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเธอทั้งหลาย จงเจริญสมาธิเถิด. ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุผู้มีจิตเป็นสมาธิแล้ว ย่อมรู้ได้ตามเป็นจริง. รู้ได้ตามเป็นจริงซึ่งอะไรเล่า? รู้ได้ตามเป็นจริงซึ่งความจริงอันประเสริฐว่า “นี่เป็นทุกข์, นี่เป็นเหตุให้เกิดทุกข์, นี่เป็นความดับไม่เหลือของทุกข์, และนี่เป็นทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือของทุกข์;” ดังนี้. ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเธอทั้งหลาย จงเจริญสมาธิเถิด. ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุผู้มีจิตเป็นสมาธิแล้ว ย่อมรู้ได้ตามเป็นจริง.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะเหตุนี้ในกรณีนี้ พวกเธอพึงทำความเพียรเพื่อให้รู้ตามเป็นจริงว่า “นี่เป็นทุกข์, นี่เป็นเหตุให้เกิดแห่งทุกข์, นี่เป็นความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, นี่เป็นทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์;” ดังนี้เถิด.

(- มทวาร. ส. ๑๙/๕๒๐/๑๖๕๕.)

พุทธวจน

ทรงมีหลักเกณฑ์การฝึกตามลำดับ (อย่างย่อ)

ดูก่อนพราหมณ์ ! ในธรรมวินัยนี้ เราสามารถบัญญัติกฎเกณฑ์แห่งการศึกษาตามลำดับ การกระทำตามลำดับ และการปฏิบัติตามลำดับได้เหมือนกัน.

พราหมณ์ ! เปรียบเหมือนผู้ชำนาญการฝึกม้า ได้ม้าชนิดที่อาจฝึกได้มาแล้ว ในขั้นแรกย่อมฝึกให้รู้จักการรับสวมบังเหียนก่อน แล้วจึงค่อยฝึกอย่างอื่น ๆ ให้ยิ่งขึ้นไป ฉะนั้นใด; พราหมณ์เอ๋ย ! ตถาคตครั้งได้บรูชที่พอฝึกได้มาแล้ว ในขั้นแรกย่อมแนะนำอย่างนี้ก่อนว่า “มาเถิดภิกษุ ! **ท่านจงเป็นผู้มีศีล** สำรวมด้วยดีในปาติโมกข์ ถึงพร้อมด้วยมรรยาทและโคจร มีปรกติเห็นเป็นกษัตริย์ในโทษที่เล็กน้อย จงสมาทานศึกษาในสิกขาบททั้งหลายเถิด” ดังนี้.

พราหมณ์ ! ในกาลใดภิกษุนั้นเป็นผู้มีศีล (เช่นที่กล่าวแล้ว) ดีแล้ว ตถาคตย่อมแนะนำให้ยิ่งขึ้นไปอีกว่า “มาเถิดภิกษุ ! **ท่านจงเป็นผู้สำรวมในอินทรีย์ทั้งหลาย**: ได้เห็นรูปด้วยตาแล้ว จักไม่ถือเอาโดยนิमित (คือรวบรวมถือ

ทั้งหมดว่างามหรือไม่งามแล้วแต่กรณี) จักไม่ถือเอาโดยอนุพยัญชนะ (คือแยกถือเอาแต่บางส่วนว่าส่วนใดงามหรือไม่งามแล้วแต่กรณี), บาบอกุศลกล่าวคืออกิขณาและโทมนัส มักไหลไปตามอารมณ์เพราะการไม่สำรวมจักขุอินทรีย์ใดเป็นเหตุ เราจักสำรวมอินทรีย์นั้นไว้ เป็นผู้รักษาสำรวมจักขุอินทรีย์,” ดังนี้ (ในกรณี โสตินทรีย์คือหู มานินทรีย์คือจมูก ชิวหาอินทรีย์คือลิ้น กายินทรีย์คือกาย และมนินทรีย์คือใจ ก็มีข้อความนัยเดียวกัน)

พราหมณ์ ! ในกาลใด ภิกษุนั้นเป็นผู้สำรวมอินทรีย์ (เช่นที่กล่าวแล้ว) ดีแล้ว ตถาคตย่อมแนะนำให้ยิ่งขึ้นไปอีกว่า “มาเถิดภิกษุ ! **ท่านจงเป็นผู้รู้ประมาณในโภชนะอยู่เสมอ** จงพิจารณาโดยแยบคายแล้วจึงฉัน ไม่ฉันเพื่อเล่น เพื่อมัวเมา เพื่อประดับตกแต่ง, แต่ฉันเพียงเพื่อให้กายนี้ตั้งอยู่ได้ เพื่อให้ชีวิตเป็นไป เพื่อป้องกันความลำบาก เพื่ออนุเคราะห์พรหมจรรย์, โดยคิดว่าเราจักกำจัดเวทนาเก่า (คือหิว) เสีย แล้วไม่ทำเวทนาใหม่ (คืออิมจนอิตถัต) ให้เกิดขึ้น. ความที่อายุดำเนินไปได้ ความไม่มีโทษเพราะอาหาร และความอยู่ผาสุกสำราญจักมีแก่เรา” ดังนี้.

พราหมณ์ ! ในกาลใดภิกษุนั้นเป็นผู้รู้ประมาณในโภชนะ (เช่นที่กล่าวแล้ว) ดีแล้ว ตถาคตย่อมแนะนำให้ยิ่ง

ขึ้นไปอีกว่า “มาเถิดภิกษุ ! ท่านจงประกอบความเพียรในธรรมเป็นเครื่องตื่น (ไม่หลับ ไม่ง่วง ไม่มีนชา). จงชำระจิตใจให้หมดจดสิ้นเชิงจากอวารณิธรรมทั้งหลาย ด้วยการเดิน การนั่ง ตลอดวันยันค่ำ ไปจนสิ้นยามแรกแห่งราตรี. ครั้นยามกลางแห่งราตรี สำเร็จการนอนอย่างราชสีห์ (คือตะแคงขวา เท้าเหลื่อมเท้า) มีสติสัมปชัญญะในการลุกขึ้น ครั้นถึงยามท้ายแห่งราตรี ลุกขึ้นแล้ว ชำระจิตใจให้หมดจดจากอวารณิธรรมด้วยการเดินการนั่ง อีกต่อไป” ดังนี้.

พราหมณ์ ! ในกาลใดภิกษุนั้นเป็นผู้ประกอบความเพียรในธรรมเป็นเครื่องตื่น (เช่นที่กล่าวนั้น) ดีแล้ว ตถาคตย่อมแนะนำให้ยิ่งขึ้นไปอีกว่า “มาเถิดภิกษุ ! ท่านจงเป็นผู้ประกอบพร้อมด้วยสติสัมปชัญญะ รู้ตัวรอบคอบในการก้าวไปข้างหน้า การถอยกลับไปข้างหลัง, การแลดู การเหลียวดู, การคู้ การเหยียด, การทรงสังขมาภิวัตตวิจร, การฉัน การตีม การเคี้ยว การลิ้ม, การถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะ, การไป การหยุด, การนั่ง การนอน, การหลับ การตื่น, การพูด การนิ่ง” ดังนี้.

พราหมณ์ ! ในกาลใดภิกษุนั้นเป็นผู้ประกอบด้วย

สติสัมปชัญญะ (เช่นที่กล่าวนั้น) ดีแล้ว ตถาคตย่อมแนะนำให้ยิ่งขึ้นไปอีกว่า “มาเถิดภิกษุ ! ท่านจงเสพเสนาสนะอันสงบ คือป่าละเมาะโคนต้นไม้ ภูเขา ซอกห้วย ท้องถ้ำ ป่าช้า ป่าชฎ ที่แจ้ง ลอมฟาง (อย่างใดอย่างหนึ่ง). ในกาลเป็นปัจฉิมภัตต์ กลับจากบิณฑบาตแล้ว นั่งคู้บัลลังก์ตั้งกายตรงดำรงสติเฉพาะหน้า, ละ อภิชฌาในโลก มีจิตปราศจากอภิชฌา คอยชำระจิตจากอภิชฌา; ละ พยาบาท มีจิตปราศจากพยาบาท เป็นผู้กรุณามีจิตหวังความเกื้อกูลในสัตว์ทั้งหลาย คอยชำระจิตจากพยาบาท; ละ ถีนะมิทระ มุ่งอยู่แต่ความสว่างในใจ มีจิตปราศจากถีนะมิทระ มีสติสัมปชัญญะรู้สึกตัว คอยชำระจิตจากถีนะมิทระ; ละ อุทัจจะกุกกัจจะ ไม่ฟุ้งซ่าน มีจิตสงบอยู่ภายใน คอยชำระจิตจากอุทัจจะกุกกัจจะ; ละ วิจิกิจฉา ข้ามล่วงวิจิกิจฉาเสียได้ ไม่ต้องกล่าวว่า “นี่อะไร นี่อย่างไร” ในกุศลธรรมทั้งหลาย (เพราะความสงสัย) คอยชำระจิตจากวิจิกิจฉา” ดังนี้.

ภิกษุนั้นครั้งละนิวรรณ์ห้าประการ อันเป็นเครื่องเศร้าหมองจิต ทำปัญญาให้ถอยจากกำลังเหล่านี้ จึงบรรลุฌานที่ ๑ มีวิตกวิจารณ์ มีปีติและสุขอันเกิดแต่วิเวกแล้วแลอยู่; เพราะสงบวิตกวิจารณ์เสียได้ จึงบรรลุฌานที่

๒ เป็นเครื่องฟ่องใสภายใน เป็นที่เกิดสมาธิแห่งใจไม่มี
วิตกวิจารณ์ มีแต่ปีติและสุขอันเกิดแต่สมาธิอยู่; เพราะ
ความจางแห่งปีติ ย่อมอยู่อุเบกขา มีสติสัมปชัญญะ เสดย
สุขด้วยนามกาย **บรรลุนิยามที่ ๓** อันเป็นนิยามที่พระอรหันต์
เจ้ากล่าวว่ามีได้มานี้ เป็นผู้อยู่อุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุข;
และเพราะละสุขและทุกข์เสียได้ เพราะความดับหายไป
แห่งโสมนัสและโทมนัสในกาลก่อน จึงได้**บรรลุนิยามที่ ๔**
อันไม่ทุกข์ไม่สุข มีแต่ความที่มีสติเป็นธรรมชาติบริสุทธิ
เพราะอุเบกขาแล้วแลอยู่.

พราหมณ์เอ๋ย ! **ภิกษุเหล่าใดที่ยังเป็นเสขะ** (คือ
ยังต้องทำต่อไป) ยังไม่บรรลุนิยามที่สาม ยังปรารถนา
นิพพานอันเป็นที่เกษมจากโยคะ ไม่มีอื่นยิ่งไปกว่าอยู่, **คำ**
สอนที่กล่าวมานี้แหละเป็นคำสอนสำหรับภิกษุทั้งหลาย
เหล่านั้น. ส่วนภิกษุเหล่าใดเป็นอรหันต์สิ้นอาสวะแล้ว,
จบพรหมจรรย์แล้ว **ธรรมทั้งหลาย (ในคำสอน) เหล่านี้**
เป็นไปเพื่อความอยู่เป็นสุขในปัจจุบัน และเพื่อ
สติสัมปชัญญะแก่ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้นด้วย.

(บาลี คณิกโมคคัลลานสูตร อปปริ. ม. ๑๔/๘๒/๔๔,
ตรัสแก่พราหมณ์ ชื่อคณิกโมคคัลลานะที่ บุพพาราม ใกล้กรุงสาวัตถี.)

พุทธวัจน์

ทรงเป็นพี่เลี้ยงให้แก่สาวกชั่วระยะจำเป็น

ภิกษุทั้งหลาย ! เปรียบเหมือนเด็กที่ยังอ่อน ยัง
ได้แต่นอนหงาย เมื่อพี่เลี้ยงเผลอ ได้คว้าขึ้นไม้หรือ
กระเบื้องกลิ้งเข้าไป พี่เลี้ยงเห็นแล้วก็จะพยายามหาวิธี
เอาออกโดยเร็ว. เมื่อเอาออกไม่ได้โดยง่าย ก็ประคอง
ศีรษะเด็กด้วยมือซ้าย งอนิ้วมือขวาล้วงลงไปเกี่ยวขึ้นมา
แม้จะถึงโลหิตออกก็ต้องทำ, ข้อนี้เพราะเหตุไรเล่า? เพราะ
เหตุว่าแม้เด็กนั้นจะได้รับความเจ็บปวดก็จริง แต่พี่เลี้ยง

ทรงฆ่าผู้ที่ไม่รับการฝึก

นี่แน่ เกสิ ! ท่านเป็นคนเชี่ยวชาญการฝึกม้า มีชื่อดัง เราอยากทราบที่ท่านฝึกม้าของท่านอย่างไรกัน?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ข้าพระองค์ย่อมฝึกม้าชนิดที่พอฝึกได้ ด้วยวิธีละมุนละไมบ้าง, ด้วยวิธีรุนแรงบ้าง, ด้วยวิธีทั้งละมุนละไมและรุนแรงรวมกันบ้าง, (แล้วแต่ว่าม้านั้นเป็นม้าที่มีนิสัยเช่นไร)

เกสิ ! ถ้าม้าของท่านไม่รับการฝึก ทั้งด้วยวิธีละมุนละไมทั้งด้วยวิธีที่รุนแรง และทั้งด้วยวิธีที่ละมุนละไมและรุนแรงรวมกันแล้ว ท่านทำอะไรกับม้านั้น ?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ข้าพระองค์ย่อมฆ่ามันเสีย เพื่อมิให้เสียชื่อเสียงแก่สกุลแห่งอาจารย์ของข้าพระเจ้าข้า. ก็พระผู้มีพระภาคเจ้าเล่า ย่อมเป็นสารถิ ฝึกบุรุษที่ควรฝึกไม่มีใครยิ่งไปกว่า, พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงฝึกบุรุษที่ควรฝึกด้วยวิธีอย่างไร พระเจ้าข้า ?”

เกสิ ! เราย่อมฝึกบุรุษที่ควรฝึก ด้วยวิธีละมุนละไมบ้าง ด้วยวิธีรุนแรงบ้าง ด้วยวิธีทั้งละมุนละไมและรุนแรงรวมกันบ้างเหมือนกัน.

ที่หวังความปลอดภัยแก่เด็ก หวังจะช่วยเหลือเด็ก มีความเอ็นดูเด็ก ก็ต้องทำเช่นนั้น เพราะความเอ็นดูนั่นเอง. ครั้นเด็กเติบโตขึ้น มีความรู้เพียงสาพอควรแล้ว พี่เลี้ยงก็ปล่อยมือไม่จ้ำจี้จ้ำไชในเด็กนั้นเกินไป ด้วยคิดว่าบัดนี้เด็กคุ้มครองตัวเองได้แล้ว ไม่อาจจะไร้เพียงสาอีกแล้ว ดังนี้, ข้อนี้ฉันใด;

ภิกษุทั้งหลาย ! ข้อนี้ก็เช่นกัน: **ตราบใดที่ภิกษุยังมิได้ทำกิจในกุศลธรรมทั้งหลาย** อันตนจะต้องทำด้วยศรัทธา ด้วยหิริด้วยโอตตปปะ ด้วยวิริยะ และด้วยปัญญา, **ตราบนั้นเรายังจะต้องตามคุ้มครองภิกษุนั้น. แต่เมื่อใดภิกษุนั้นได้กิจในกุศลธรรมทั้งหลาย** อันตนจะต้องทำด้วยศรัทธา ด้วยหิริ ด้วยโอตตปปะ ด้วยวิริยะ ด้วยปัญญา สำเร็จแล้ว **เราก็หมดหวังในภิกษุนั้น** โดยคิดว่าบัดนี้ ภิกษุนี้คุ้มครองตนเองได้แล้ว ไม่อาจจะประพฤติหยาบช้าอีกต่อไปแล้ว, ดังนี้.

(บาลี ปญจก. อ. ๒๒/๖/๗, ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย.)

พุทธวจน

เกลสิ ! ในสามวิธีนั้น **วิธีฝึกที่ละมุนละไม** คือเรา
พรั่ำสอนเขาว่า **กายสุจริตเป็นอย่างนี้ๆ ผลของกาย
สุจริตเป็นอย่างนี้ๆ** ผลของวจีสุจริตเป็นอย่างนี้ๆ, มโน
สุจริตเป็นอย่างนี้ๆ ผลของมโนสุจริตเป็นอย่างนี้ๆ, เทวดา
เป็นอย่างนี้ๆ, มนุษย์เป็นอย่างนี้ๆ ดังนี้.

เกลสิ ในสามวิธีนั้น **วิธีฝึกที่รุนแรง** คือเราพรั่ำ
บอกเขาว่า **กายทุจริตเป็นอย่างนี้ๆ ผลของกายทุจริต
เป็นอย่างนี้ๆ** วจีทุจริตเป็นอย่างนี้ๆ ผลของวจีทุจริต
เป็นอย่างนี้ๆ มโนทุจริตเป็นอย่างนี้ๆ ผลของมโนทุจริต
เป็นอย่างนี้ๆ นรกเป็นอย่างนี้ๆ, กำเนิดเดรัจฉานเป็น
อย่างนี้ๆ, เปตวิสัยเป็นอย่างนี้ๆ.

เกลสิ ! ในสามวิธีนั้น **วิธีฝึกทั้งละมุนละไมและ
รุนแรงรวมกันนั้น** คือเราพรั่ำบอกพรั่ำสอนเขาว่า **กาย
สุจริต-ผลของกายสุจริตเป็นอย่างนี้ๆ, กายทุจริต-ผล
ของกายทุจริตเป็นอย่างนี้ๆ;-วจีสุจริต-ผลของวจีสุจริต
เป็นอย่างนี้ๆ; วจีทุจริต-ผลของวจีทุจริตเป็นอย่างนี้ๆ**
มโนสุจริต-ผลของมโนสุจริตเป็นอย่างนี้ๆ; มโนทุจริต-ผล
ของมโนทุจริตเป็นอย่างนี้ๆ; เทวดาเป็นอย่างนี้ๆ มนุษย์
เป็นอย่างนี้ๆ, นรกเป็นอย่างนี้ๆ, กำเนิดเดรัจฉานเป็น
อย่างนี้ๆ, เปตวิสัยเป็นอย่างนี้ๆ .

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ถ้าบุรุษที่ควรฝึกนั้นไม่
รับการฝึกทั้งโดยวิธีละมุนละไม ทั้งโดยวิธีที่รุนแรง และ
ทั้งโดยวิธีที่ละมุนละไมและรุนแรงรวมกันแล้ว พระผู้มี
พระภาคเจ้าจะทรงทำอย่างไร ?”

เกลสิ ! ถ้าบุรุษที่ควรฝึก ไม่ยอมรับการฝึกโดยวิธี
ทั้งสามแล้ว เราก็ฆ่าเขาเสีย.

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ก็ปาณาติบาต ย่อมไม่
สมควรแก่พระผู้มีพระภาคเจ้ามิใช่หรือ ? แล้วพระผู้มี
พระภาคเจ้าก็ยังตรัสว่า เกลสิ ! เราก็ฆ่าเขาเสีย ?”

เกลสิเอ๋ย ! ปาณาติบาตย่อมไม่สมควรแก่เราจริง
แต่ว่าเมื่อบุรุษที่ควรฝึกไม่ยอมรับการฝึกโดยวิธีทั้งสามแล้ว
ตถาคตก็ไม่ถือว่าคนคนนั้น เป็นคนที่ควรว่ากล่าวสั่งสอน
อีกต่อไป; ถึงแม้เพื่อนผู้ประพฤติพรหมจรรย์ร่วมกัน ซึ่ง
เป็นผู้รู้ก็จะไม่ถือว่าคนคนนั้นเป็นคนที่ควรว่ากล่าวสั่ง
สอนอีกต่อไปด้วย. เกลสิ ! **นี่แหละคือวิธีฆ่าอย่างดีใน
วินัยของพระอริยเจ้า, ได้แก่การที่ตถาคตและเพื่อนผู้
ประพฤติพรหมจรรย์ร่วมกัน พวกกันถือว่า บุรุษนี้เป็นผู้ที่
ไม่ควรว่ากล่าวสั่งสอนอีกต่อไป ดังนี้.**

(บาลี เกลสิวรรค จตุกก. อ. ๒๑/๑๕๐/๑๑๑.
ตรัสแก่คนฝึกม้าชื่อเกลสิผู้เชี่ยวชาญ.)

พุทธวจน

ตถาคตเป็นแต่ผู้บอกทางเท่านั้น

“ก็สาวกของพระโคตมผู้เจริญ เมื่อพระโคตมได้กล่าวสอนพร่ำสอนอยู่อย่างนี้ ทุกๆ องค์ได้บรรลุนิพพานเป็นผลสำเร็จถึงที่สุดอย่างยิ่ง หรือว่าบางองค์ไม่ได้บรรลุ?” พราหมณ์คนใดคนใดคคัลลลานะ ทูลถาม.

พราหมณ์ ! สาวกของเราแม้เรากล่าวสอน พร่ำสอนอยู่อย่างนี้ น้อยพวกที่ได้บรรลุนิพพานอันเป็นผลสำเร็จถึงที่สุดยิ่ง, บางพวกไม่ได้บรรลุ.

“พระโคตมผู้เจริญ ! อะไรเล่าเป็นเหตุ อะไรเล่าเป็นปัจจัย, ที่พระนิพพานก็ยังตั้งอยู่, หนทางเป็นที่ยังสัตว์ให้ถึงนิพพานก็ยังตั้งอยู่, พระโคตมผู้ชักชวน (เพื่อการดำเนินไป) ก็ยังตั้งอยู่, ทำไมน้อยพวกที่บรรลุ และบางพวกไม่บรรลุ?”

พราหมณ์ ! เราจักย้อนถามท่านในเรื่องนี้ ท่านจงตอบตามควร ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในหนทางไปสู่เมืองราชคฤห์ มิใช่หรือ, มีบุรุษผู้จะไปเมื่อราชคฤห์ เข้ามาหาและกล่าวกับท่านว่า

“ท่านผู้เจริญ ! ข้าพเจ้าปรารถนาจะไปเมืองราชคฤห์ ขอท่านจงบอกทางไปเมืองราชคฤห์ แก่ข้าพเจ้าเถิด” ท่านจะกล่าวกะบุรุษนั้นว่า “มาซิท่าน, ทางนี้ไป

เมืองราชคฤห์ ไปได้ครู่หนึ่งจักพบบ้านชื่อโนนแล้วจักเห็นนิคมชื่อโนน จักเห็นสวนและป่านาสนุก จักเห็นภูมิภาคอันน่าสนุก สระโบกขรณีน่าสนุก ของเมืองราชคฤห์” ดังนี้. บุรุษนั้น อันท่านพร่ำบอกพร่ำชี้ให้อย่างนี้ ก็ยังถือเอาทางผิด กลับหลังตรงข้ามไป, ส่วนบุรุษอีกคนหนึ่ง (อันท่านพร่ำบอกพร่ำชี้อย่างเดียวกัน) ไปถึงเมืองราชคฤห์ได้โดยสวัสดิ.

พราหมณ์ ! อะไรเล่าเป็นเหตุ, อะไรเล่าเป็นปัจจัย ที่เมืองราชคฤห์ก็ยังตั้งอยู่, หนทางสำหรับไปเมืองราชคฤห์ก็ยังตั้งอยู่, ท่านผู้ชักบอกก็ยังตั้งอยู่, แต่ทำไมบุรุษผู้หนึ่งกลับหลังไปผิดทาง, ส่วนบุรุษผู้หนึ่งไปถึงเมืองราชคฤห์โดยสวัสดิ ?

“พระโคตมผู้เจริญ ! ในเรื่องนี้ข้าพเจ้าจักทำอย่างไรเล่า, เพราะข้าพเจ้าเป็นแต่ผู้บอกทางเท่านั้น”

พราหมณ์ ! ฉันใดก็ฉันนั้น, ที่พระนิพพานก็ยังตั้งอยู่ ทางเป็นเครื่องถึงพระนิพพานก็ยังตั้งอยู่ เราผู้ชักชวนก็ยังตั้งอยู่ แต่สาวก, แม้เรากล่าวสอนพร่ำอย่างนี้ น้อยพวกได้บรรลุนิพพานอันเป็นผลสำเร็จถึงที่สุดยิ่ง, บางพวกไม่ได้บรรลุ. พราหมณ์ ! ในเรื่องนี้เราจักทำอย่างไรได้เล่า, เพราะเราเป็นแต่ผู้บอกทางเท่านั้น.

(บาลี คคณคคัลลลานสูตร อปปริ. ม. ๑๔/๘๕/๑๐๑,
 ตรีสแก่พราหมณ์ ชื่อคคณคคัลลลานะ ที่บุพพาราม ใกล้กรุงสรวดี.)

พุทธวจน

ท่อนไม้ที่ลอยออกไปได้ถึงทะเล

ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเธอได้เห็นท่อนไม้ใหญ่ชิ้นหนึ่ง ซึ่งลอยมาโดยกระแสแม่น้ำคงคา หรือไม่?

“ได้เห็นแล้ว พระเจ้าข้า” ภิกษุทั้งหลายกราบทูล.

ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าท่อนไม้นั้นจะไม่เข้าไปติดเสียที่ฝั่งในหรือฝั่งนอก, ไม่จมเสียในกลางน้ำ, ไม่ขึ้นไปติดแห่งอยู่บนบก, ไม่ถูกมนุษย์จับไว้, ไม่ถูกอมนุษย์จับไว้, ไม่ถูกเกลียวน้ำวนไว้, ไม่ผุเสียเองในภายในไซ้, **ท่อนไม้เช่นที่กล่าวนี้ จักลอยไหลพุ่งไปสู่ทะเล เพราะเหตุว่า ลำแม่น้ำคงคา ไนมน้อม ลุ่มลาดเอียงเทไปสู่ทะเล.** ข้อนี้ฉันใด;

ภิกษุทั้งหลาย ! แม้พวกเธอทั้งหลายก็ฉันนั้น: ถ้าพวกเธอไม่เข้าไปติดเสียที่ฝั่งใน, ไม่เข้าไปติดเสียที่ฝั่งนอก, ไม่จมเสียในท่ามกลาง, ไม่ติดแห่งอยู่บนบก, ไม่ถูกมนุษย์จับไว้, ไม่ถูกอมนุษย์จับไว้, ไม่ถูกเกลียวน้ำวนไว้, ไม่ผุเสียเองในภายในไซ้, **พวกเธอก็จะเลื่อนไหลไปสู่นิพพาน เพราะเหตุว่าสัมมาทิฐิผู้มีธรรมดาที่ไนม่น้อม ลุ่มลาด เอียงเทไปสู่นิพพาน.**

ครั้นสิ้นกระแสพระดำรัสแล้ว, ภิกษุรูปหนึ่ง ได้กราบทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! อะไรเล่าเป็นฝั่งใน หรือฝั่งนอก ? อะไรชื่อว่าจมในท่ามกลาง ? อะไรชื่อว่าขึ้นไปติดแห่งอยู่บนบก ? อะไรที่ถูกมนุษย์จับไว้ ? อะไรที่ถูกอมนุษย์จับไว้ ? อะไรชื่อว่าถูกเกลียวน้ำวนไว้ ? อะไรชื่อว่าเนาเสียเองในภายใน ?

ภิกษุทั้งหลาย ! คำว่า “ฝั่งใน” เป็นชื่อของอายตนะภายใน ๖. คำว่า “ฝั่งนอก” เป็นชื่อของอายตนะภายนอก ๖. คำว่า “จมเสียในท่ามกลาง” เป็นชื่อของ **นันทิราคะ** (ความกำหนดด้วยความเพลิน). คำว่า “ขึ้นไปติดแห่งอยู่บนบก” เป็นชื่อของ **อสมิมานะ** (ความสำคัญว่าเราเป็น). คำว่า “ถูกมนุษย์จับไว้” ได้แก่ **ภิกษุในกรณีนี้เป็นผู้ระคนด้วยพวกคฤหัสถ์** เพลินเพลินด้วยกัน, โศกเศร้าด้วยกัน, มีสุขเมื่อคฤหัสถ์เหล่านั้นมีสุข, เป็นทุกข์เมื่อคฤหัสถ์เหล่านั้นเป็นทุกข์, ประกอบการงานในกิจการที่บังเกิดขึ้นแก่คฤหัสถ์เหล่านั้นด้วยตน, ภิกษุนี้เราเรียกว่าผู้ถูกมนุษย์จับไว้, คำว่า “ถูกอมนุษย์จับไว้” ได้แก่ภิกษุบางรูปในกรณีนี้ประพุดิพรหมจรรย์ โดยตั้งความปรารถนาเทพนิกายชั้นใดชั้นหนึ่ง ว่า “ด้วยศีลนี้

หรือวัตรนี้ หรือว่าด้วยตบะนี้ เราจักได้เป็นเทวดาผู้มี
ศักดิ์ใหญ่ หรือเป็นเทวดาผู้มีศักดิ์น้อยอย่างใดอย่าง
หนึ่ง” ดังนี้, ภิกษุนี้ เราเรียกว่า ผู้ถูกอมนุษย์จับไว้. คำ
ว่า “ถูกเกลียวน้ำวนไว้” เป็นชื่อของกามคุณ ๕.
“ภิกษุเป็นผู้เฝ้าเสียเองในภายใน” คืออย่างไรเล่า? คือ
ภิกษุบางรูปในกรณีนี้เป็นคนทุศีล มีความเป็นอยู่ลามก
ไม่สะอาด มีความประพฤตินิดที่ตนเองนึกแล้ว ก็กิน
แห่งตัวเอง มีการกระทำที่ต้องปกปิดซ่อนเร้น ไม่ใช่
สมณะก็บัญญัติว่าเป็นสมณะ ไม่ใช่คนประพฤติพรหม
จรรย์ ก็บัญญัติว่าเป็นคนประพฤติพรหมจรรย์ เป็นคน
เฝ้าใน เปียกแฉะ มีสัญชาติหมักหมม เหมือนบ่อที่เทขยะ
มูลฝอย. ภิกษุนี้เราเรียกว่า ผู้เฝ้าเสียเองในภายในแล.

(บาลี พระพุทธภาษิต สห. ส. ๑๘/๒๒๓/๓๒๒,
ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ที่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา.)

พุทธวัจน์

กระดองของบรรพชิต

ภิกษุทั้งหลาย ! เรื่องเคยมีมาก่อน: เต่าตัวหนึ่ง
เที่ยวหากินตามริมธารในตอนเย็น, สุนัขจิ้งจอกตัวหนึ่ง ก็
เที่ยวหากินตามริมธารในตอนเย็นเช่นเดียวกัน, เต่าตัวนั้น
ได้เห็นสุนัขจิ้งจอกซึ่งเที่ยวหากิน (เดินเข้ามา) แต่ไกล, ครั้น
แล้วจึงหวดอวัยวะทั้งหลายมีศีรษะเป็นที่ห้า เข้าใน
กระดองของตนเสีย เป็นผู้ขวนขวายน้อยนิ่งอยู่ แม้สุนัข
จิ้งจอกก็ได้เห็นเต่า ตัวที่เที่ยวหากินนั้นแต่ไกลเหมือนกัน,
ครั้นแล้วจึงเดินตรงเข้าไปที่เต่า คอยช่องอยู่ว่า “เมื่อไร
หนอ เต่าจักโผล่อวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งออก ในบรรดา
อวัยวะทั้งหลาย มีศีรษะเป็นที่ห้า แล้วจักกัพอวัยวะส่วนนั้น
คร่าเอาออกมากินเสีย” ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลาย ! ตลอดเวลาที่เต่าไม่โผล่อวัยวะ
ออกมา สุนัขจิ้งจอกก็ไม่ได้โอกาส ต้องหลีกไปเอง;

ภิกษุทั้งหลาย ! ฉันทใดก็ฉันทนั้น: มารผู้ใจบาป ก็
คอยช่องต่อพวกเธอทั้งหลายติดต่อไม่ขาดระยะอยู่
เหมือนกันว่า “ถ้าอย่างไรเราคงได้ช่อง ไม่ทางตา ก็ทาง

หู หรือทางจมูก หรือทางลิ้น หรือทางกาย หรือทางใจ”,
ดังนี้. ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ พวกเธอ
ทั้งหลาย จงเป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลายอยู่
เถิด; ได้เห็นรูปด้วยตา, ได้ฟังเสียงด้วยหู, ได้ดมกลิ่น
ด้วยจมูก, ได้ลิ้มรสด้วยลิ้น, ได้สัมผัสผัสโผฏฐัพพะด้วยกาย,
หรือได้รู้ธรรมารมณ์ด้วยใจแล้ว จงอย่าได้ถือเอาโดย
ลักษณะที่เป็นการรวบถือทั้งหมด, อย่าได้ถือเอาโดย
ลักษณะที่เป็นการแยกถือเป็นส่วน ๆ เลย; สิ่งที่เป็น
อกุศลลามกคือ อภิชฌาและโทมนัสจะพึงไหลไปตาม
บุคคลผู้ไม่สำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพราะการไม่
สำรวมอินทรีย์ใดเป็นเหตุ พวกเธอทั้งหลายจงปฏิบัติ
เพื่อการปิดกั้นอินทรีย์นั้นไว้, พวกเธอทั้งหลายจงรักษา
และถึงความสำรวมตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เถิด.

ภิกษุทั้งหลาย ! ในกาลใดพวกเธอทั้งหลาย จัก
เป็นผู้คุ้มครองทวารในอินทรีย์ทั้งหลายอยู่; ในกาลนั้น
มารผู้ใจบาป จักไม่ได้ช่องแม้จากพวกเธอทั้งหลาย และ
จักต้องหลีกไปเอง, เหมือนสุนัขจิ้งจอกไม่ได้ช่องจากเต่า
ก็หลีกไปเอง ฉะนั้น.

“แต่่าหตอวัยวะไว้ในกระดอง ฉันไต,
ภิกษุพึงตั้งมโนวิตก (ความตริตริกทางใจ) ไว้ในกระดอง
กล่าวคือ อารมณแห่งกัมมัญฐาน ฉันนั้น.
เป็นผู้ที่ค้นหาและทิวฐิไม่อิงอาศัยได้,
ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่กล่าวร้ายต่อใครทั้งหมด,
เป็นผู้ดับสนิทแล้ว” ดังนี้แล.

(บาลี พระพุทธภาษิต สห. ส. ๑๘/๒๒๒/๓๒๐,
ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย.)

พุทธวจน

ผู้มีหลักเสาเขื่อน

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุผู้มีสังวรนั้นเป็นอย่างไรวะเล่า? ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เมื่อเห็นรูปด้วยตา, ฟังเสียงด้วยหู, ดมกลิ่นด้วยจมูก, ลิ้มรสด้วยลิ้น, สัมผัสโผฏฐัพพะด้วยกาย, รู้ธรรมมารมณด้วยใจ; ก็ไม่สยบอยู่ในอารมณ์ที่น่ารัก ไม่เครียดแค้นในอารมณ์อันไม่น่ารัก เป็นผู้ตั้งไว้ซึ่งกายคตาสติ มีจิตหาประมาณไม่ได้, ย่อมรู้ตามที่เป็นจริงซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันเป็นที่ดับแห่งบาปอกุศลที่เกิดแล้ว แก่เขานั้นโดยสิ้นเชิง.

ภิกษุทั้งหลาย ! เปรียบเหมือนบุรุษจับสัตว์หกชนิด อันมีที่อยู่อาศัยต่างกัน มีที่เที่ยวหากินต่างกัน มาผูกรวมกันด้วยเชือกอันมั่นคง คือ เขาจับงูมาผูกเชือกเหนียวเส้นหนึ่ง, จับจระเข้, จับนก, จับสุนัขบ้าน, จับสุนัขจิ้งจอก, และจับลิงมาผูกด้วยเชือกเหนียวเส้นหนึ่งๆ ครั้นแล้วนำไปผูกไว้กับเสาเขื่อนหรือเสาหลักอีกต่อหนึ่ง. ภิกษุทั้งหลาย! ครั้งนั้นสัตว์ทั้งหกชนิดเหล่านั้นมีที่อาศัยและที่เที่ยวต่าง ๆ กัน ก็ยื้อแย่งจุดติงกันเพื่อจะไปสู่ที่อาศัยและที่เที่ยวของตนๆ: งูจะเข้าจอมปลวก, จระเข้จะลงน้ำ, นกจะ

บินขึ้นไปในอากาศ, สุนัขจะเข้าบ้าน, สุนัขจิ้งจอกจะไปป่าช้า, และลิงก็จะไปป่า. ภิกษุทั้งหลาย! ในกาลใดแลความเป็นไปภายในของสัตว์ทั้งหกชนิดเหล่านั้น มีแต่ความเมื่อยล้าแล้ว, ในกาลนั้นมันทั้งหลายก็จะพึงเข้าไปยืนเง่า นั่งเง่า นอนเง่า อยู่ข้างเสาเขื่อนหรือเสาหลักนั่นเอง ข้อนี้ฉันใด;

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุรูปใด ได้อบรมกระทำให้มากในกายคตาสติแล้ว ตาก็จะไม่จุดเอาภิกษุนั้นไปหารูปที่น่าพอใจ, รูปที่ไม่น่าพอใจก็ไม่ใช่สิ่งที่เธอรู้สึกอึดอัดขยะแขยง; หูก็ไม่จุดเอาภิกษุนั้นไปหาเสียงที่น่าฟัง, เสียงที่ไม่น่าฟังก็ไม่ใช่สิ่งที่เธอรู้สึกอึดอัดขยะแขยง; จมูกก็ไม่จุดเอาภิกษุนั้นไปหากลิ่นที่น่าสูดดม, กลิ่นที่ไม่น่าสูดดมก็ไม่ใช่สิ่งที่เธอรู้สึกอึดอัดขยะแขยง; กายก็ไม่จุดเอาภิกษุนั้นไปหาสัมผัสที่ยั่ววนใจ, สัมผัสที่ไม่ยั่ววนใจก็ไม่ใช่สิ่งที่เธอรู้สึกอึดอัดขยะแขยง; และใจก็ไม่จุดเอาภิกษุนั้นไปหาธรรมารมณที่ถูกต้อง, ธรรมารมณที่ไม่ถูกต้องก็ไม่ใช่สิ่งที่เธอรู้สึกอึดอัดขยะแขยง; ข้อนี้ก็ฉันนั้นเหมือนกันภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุผู้มีสังวร เป็นอย่างนี้.

ภิกษุทั้งหลาย ! คำว่า “เสาเขื่อน หรือเสาหลัก” นี้เป็นคำเรียกแทนชื่อแห่งกายคตาสติ.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลายพึงสำเหนียกใจไว้ว่า “กายคตาสติของเราทั้งหลาย จักเป็นสิ่งที่เราอบรม กระทำให้มาก กระทำให้เป็นยานเครื่องนำไปกระทำให้เป็นของที่อาศัยได้ เพียรตั้งไว้เนืองๆ เพียรเสริมสร้างโดยรอบคอบ เพียรปรารภสม่าเสมอด้วยดี” ดังนี้. ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเธอทั้งหลายพึงสำเหนียกใจไว้อย่างนี้ แล

(บาลี พระพุทธภาษิต สห. ส. ๑๘/๒๔๗/๓๕๔,
ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย.)

พุทธวจน

วิหารธรรมที่ทรงอยู่มากที่สุด ก่อนตรัสรู้

ภิกษุทั้งหลาย ! ความหวั่นไหวโยกโคลงของกาย หรือความหวั่นไหวโยกโคลงของจิตก็ตาม ย่อมมีขึ้นไม่ได้ด้วยอำนาจแห่งการเจริญทำให้มากซึ่งสมาธิใด สมาธินั้นภิกษุย่อมจะได้โดยไม่หนักใจ ได้โดยไม่ยาก โดยไม่ลำบากเลย.

ภิกษุทั้งหลาย ! ความหวั่นไหวโยกโคลงของกาย หรือความหวั่นไหวโยกโคลงของจิตก็ตาม ย่อมมีขึ้นไม่ได้ด้วยอำนาจแห่งการเจริญทำให้มากซึ่งสมาธิไหนกันเล่า? ภิกษุทั้งหลาย ! ความหวั่นไหวโยกโคลงของกาย หรือความหวั่นไหวโยกโคลงของจิตก็ตาม ย่อมมีขึ้นไม่ได้ด้วยอำนาจแห่งการเจริญทำให้มากซึ่งอานาปานสติสมาธิ.

ภิกษุทั้งหลาย ! เมื่อบุคคลเจริญทำให้มาก ซึ่งอานาปานสติสมาธิอยู่อย่างไรเล่า ความหวั่นไหวโยกโคลงของกาย หรือความหวั่นไหวโยกโคลงของจิตก็ตาม ย่อมมีขึ้นไม่ได้?

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุในกรณีนี้ไปสู่น้ำ หรือโคน

ไม้ หรือเรือนว่างก็ตาม แล้วนั่งคู่ขาเข้ามาโดยรอบ ตั้ง
กายตรงดำรงสติเฉพาะหน้า ภิกษุที่นั่งหายใจเข้าก็มีสติ
หายใจออกก็มีสติ.

เมื่อหายใจเข้ายาว ก็รู้ชัดว่าเราหายใจเข้ายาว,
เมื่อหายใจออกยาว ก็รู้ชัดว่าเราหายใจออกยาว.

เมื่อหายใจเข้าสั้น ก็รู้ชัดว่าเราหายใจเข้าสั้น, เมื่อ
หายใจออกสั้น ก็รู้ชัดว่าเราหายใจออกสั้น.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งกายทั้งปวง หายใจเข้าอยู่”, ว่า
“เราจักเป็นผู้รู้พร้อมเฉพาะซึ่งกายทั้งปวง หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้ทำกายสังขารให้สงบราบัญบอยู่ หายใจเข้าอยู่”, ว่า
“เราจักเป็นผู้ทำกายสังขารให้สงบราบัญบอยู่ หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้รู้สึกพร้อมเฉพาะซึ่งปิติ หายใจเข้าอยู่”, ว่า “เรา
จักเป็นผู้รู้สึกพร้อมเฉพาะซึ่งปิติ หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้รู้สึกพร้อมเฉพาะซึ่งสุข หายใจเข้าอยู่”, ว่า “เรา
จักเป็นผู้รู้สึกพร้อมเฉพาะซึ่งสุข หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา

จักเป็นผู้รู้สึกพร้อมเฉพาะซึ่งจิตสังขาร หายใจเข้าอยู่”,
ว่า “เราจักเป็นผู้รู้สึกพร้อมเฉพาะซึ่งจิตสังขาร หายใจ
ออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้ทำจิตสังขารให้สงบราบัญบอยู่ หายใจเข้าอยู่”, ว่า
“เราจักเป็นผู้ทำจิตสังขารให้สงบราบัญบอยู่ หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้รู้สึกพร้อมเฉพาะซึ่งจิต หายใจเข้าอยู่”, ว่า “เรา
จักเป็นผู้รู้สึกพร้อมเฉพาะซึ่งจิต หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้ทำจิตให้ปราโมทย์ยิ่งอยู่ หายใจเข้าอยู่”, ว่า
“เราจักเป็นผู้ทำจิตให้ปราโมทย์ยิ่งอยู่ หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้ดำรงจิตให้ตั้งมั่นอยู่ หายใจเข้าอยู่”, ว่า “เรา
จักเป็นผู้ดำรงจิตให้ตั้งมั่นอยู่ หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้ทำจิตให้ปล่อยอยู่ หายใจเข้าอยู่”, ว่า “เราจัก
เป็นผู้ทำจิตให้ปล่อยอยู่ หายใจออกอยู่”.

เธอย่อมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เรา
จักเป็นผู้มองเห็นความไม่เที่ยง หายใจเข้าอยู่”, ว่า “เรา
จักเป็นผู้มองเห็นความไม่เที่ยง หายใจออกอยู่”.

เธอยอมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เราจักเป็นผู้มองเห็นความจางคลาย หายใจเข้าอยู่” , ว่า “เราจักเป็นผู้มองเห็นความจางคลาย หายใจออกอยู่”

เธอยอมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เราจักเป็นผู้มองเห็นความดับไม่เหลือ หายใจเข้าอยู่” , ว่า “เราจักเป็นผู้มองเห็นความดับไม่เหลือ หายใจออกอยู่”.

เธอยอมทำการสำเหนียกฝึกฝนโดยหลักว่า “เราจักเป็นผู้มองเห็นความสลัดคืน หายใจเข้าอยู่” , ว่า “เราจักเป็นผู้มองเห็นความสลัดคืน หายใจออกอยู่”.

ภิกษุทั้งหลาย! เมื่อบุคคลเจริญทำให้มากซึ่งอานาปานสติสมาธิอยู่อย่างนี้แล ความหวั่นไหวโยกโคลงแห่งกาย หรือความหวั่นไหวโยกโคลงแห่งจิตก็ตามย่อมมีขึ้นไม่ได้ -----ฯลฯ-----

ภิกษุทั้งหลาย ! แม้เราเองก็เหมือนกัน ในกาลก่อนแต่การตรัสรู้ ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นโพธิสัตว์อยู่ ย่อมอยู่ด้วยวิหารธรรม คืออานาปานสติสมาธินี้เป็นส่วนมาก. เมื่อเราอยู่ด้วยวิหารธรรมนี้เป็นส่วนมาก กายก็ไม่ล้าบาก ตาก็ไม่ล้าบาก และจิตของเราก็หลุดพ้นจากอาสวะ เพราะไม่มีอุปาทาน.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ ถ้าภิกษุหวังว่ากายของเราก็อย่าล้าบาก ตาของเราก็อย่าล้าบาก และจิตของเราก็จงหลุดพ้นจากอาสวะเพราะไม่มีอุปาทานเกิด ดังนี้แล้ว; ภิกษุนั้นจงทำในใจ ซึ่งอานาปานสติสมาธินี้ ให้เป็นอย่างดี.

(บาลี มหาวาร.ส. ๑๙/๓๔๙,๔๐๑/๑๓๒๔,๑๓๒๙,

พุทธวจน

ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ที่เขตวัน ปรากรภพระมหากัปปินะเข้าสมาธิ นั่งไม่ไหวติง จนเป็นปรกตินิสัย)

วิหารธรรมที่ทรงอยู่มากตลอดพรรษา

และทรงสรรเสริญมาก

ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าพวกปริพพาชกเดียรถีย์อื่นจะฟังถามเธอทั้งหลายอย่างนี้ว่า “ท่านผู้มีอายุ ! พระสมณโคดมทรงอยู่จำพรรษาส่วนมาก ด้วยวิหารธรรมไหนเล่า ?” ดังนี้. ภิกษุทั้งหลาย ! เมื่อพวกเขาถูกถามอย่างนี้แล้ว ฟังตอบแก่พวกปริพพาชกเดียรถีย์อื่นเหล่านั้นอย่างนี้ว่า “ท่านผู้มีอายุ ! พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอยู่จำพรรษาส่วนมากด้วยวิหารธรรม คืออานาปานสติสมาธิแล” ดังนี้.

ภิกษุทั้งหลาย ! ในกรณีนี้ เราเป็นผู้มีสติอยู่ หายใจเข้า, มีสติอยู่ หายใจออก; เมื่อหายใจเข้ายาวก็รู้สึกตัวทั่วถึงว่า “เราหายใจเข้ายาว” ดังนี้, เมื่อหายใจออกยาวก็รู้สึกตัวทั่วถึงว่า “เราหายใจออกยาว” ดังนี้. (ทรงแสดงอานาปานสติจนครบ ดั่งมีใจความปรากฏใน “วิหารธรรมที่ทรงอยู่มากที่สุดก่อนตรัสรู้” หน้าที่ ๗๑)

ภิกษุทั้งหลาย! เมื่อใครจะกล่าววิหารธรรมใด

โดยชอบ ว่าเป็นอริยวิหารก็ดี พรหมวิหารก็ดี ตถาคตวิหารก็ดี, เขาพึงกล่าวโดยชอบซึ่งอานาปานสติสมาธินั้น ว่าเป็นอริยวิหาร พรหมวิหาร ตถาคตวิหาร.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุทั้งหลายเหล่าใดยังเป็นเสขะ มีวิตถุประสงค์แห่งใจอันยังไม่บรรลุลแล้ว ปรารถนาอยู่ซึ่งโยคักเขมธรรมอันไม่มีธรรมอื่นยิ่งกว่าอยู่; อานาปานสติสมาธิ อันภิกษุเหล่านั้นเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะ.

ภิกษุทั้งหลาย ! ส่วนภิกษุทั้งหลายเหล่าใดเป็นอรหัตตปัญญา มีพรหมจรรย์อันอยู่จบแล้ว มีกิจควรทำอันกระทำแล้วมีภาระหนักปลงลงแล้ว มีประโยชน์ตนอันตามบรรลุลแล้ว มีสัญญาในภพอันสิ้นแล้ว หลุดพ้นแล้ว เพราะรู้ด้วยปัญญาโดยชอบ; อานาปานสติสมาธิ อันภิกษุเหล่านั้นเจริญทำให้มากแล้ว ก็ยังเป็นไปเพื่อการอยู่เป็นสุขในปัจจุบันด้วย เพื่อสติสัมปชัญญะอยู่ด้วย.

(บาลี มหาวาร. ส. ๑๙/๔๑๒/๑๓๖๔.

พุทธวัจน์

ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ที่อิจฉานังคคโพรสณห์ ใกล้เมืองอิจฉานังคละ)

ผู้ไม่ประมาทในความตายแท้จริง

ภิกษุทั้งหลาย ! มรณสติ (ความระลึกถึงความตาย) อันบุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่ หยั่งลงสู่นิพพาน มีนิพพานเป็นที่สุด. พวกเธอมีเจริญมรณสติอยู่บ้างหรือ?

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลตอบ และพระผู้มีพระภาคได้ตรัสต่อไปว่า:

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุพวกที่เจริญมรณสติอย่างนี้ว่า “โอหนอ เราอาจจะมีชีวิตอยู่ได้เพียงวันหนึ่งคืนหนึ่งๆ ดั่งนี้ก็ดี, เราอาจมีชีวิตรอดอยู่ได้เพียงช่วงเวลากลางวันๆ ดั่งนี้ก็ดี, เราอาจมีชีวิตรอดอยู่ได้เพียงช่วงขณะที่ฉันบิณฑบาตเสร็จมือหนึ่ง ๕ ดั่งนี้ก็ดี, เราอาจมีชีวิตรอดอยู่ได้เพียงช่วงขณะที่ฉันอาหารเสร็จเพียง ๔-๕ คำ เราพึงใส่ใจถึงคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าเกิด การปฏิบัติตามคำสั่งสอนควรทำให้มากแล้วหนอ” ดั่งนี้ก็ดี, ภิกษุเหล่านี้ เราเรียกว่ายังเป็นผู้ประมาทอยู่ ยังเจริญมรณสติเพื่อความสิ้นอาสวะเข้าไป.

ภิกษุทั้งหลาย ! ฝ่ายภิกษุพวกที่เจริญมรณสติอย่างนี้ว่า “โอหนอ เราอาจจะมีชีวิตรอดอยู่ได้เพียงช่วงขณะที่ฉันอาหารเสร็จเพียงคำเดียว” ดั่งนี้ก็ดี, ว่า “โอหนอ เราอาจมีชีวิตรอดอยู่ได้เพียงช่วงขณะที่หายใจเข้าแล้วหายใจออก หรือช่วงหายใจออกแล้วหายใจเข้า. เราพึงใส่ใจถึงคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าเกิด, การปฏิบัติตามคำสอนควรทำให้มากแล้วหนอ” ดั่งนี้ก็ดี; ภิกษุเหล่านี้ เราเรียกว่า เป็นผู้ไม่ประมาทแล้ว, เป็นผู้เจริญมรณสติเพื่อความสิ้นอาสวะอย่างแท้จริง.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ พวกเธอทั้งหลายพึงสำเหนียกใจไว้ว่า “เราทั้งหลาย จักเป็นผู้ไม่ประมาทเป็นอยู่, จักเจริญมรณสติเพื่อความสิ้นอาสวะอย่างแท้จริง” ดั่งนี้ ภิกษุทั้งหลาย ! เธอทั้งหลายพึงสำเหนียกใจไว้ดังนี้แล.

(บาลี พระพุทธภาษิต อฎฐก. อ. ๒๓/๓๒๗/๑๘๐.
ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ที่หมู่บ้านนาทิกะ.)

พุทธวจน

ทางรอดสำหรับภิกษุใช้

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุใช้ผู้มีกำลังน้อยรูปใด ไม่ละจากธรรมห้าอย่าง, เธอพึงหวังผลอันนี้ได้ คือเธอจักทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยปัญญาอันยิ่งเองในปัจจุบัน เข้าถึงแล้วแลอยู่ต่อกาลไม่นานเลย, ธรรมห้าอย่างอะไรบ้างเล่า ? ห้าอย่างคือ:

- (๑) เป็นผู้พิจารณาเห็นความไม่งามในกาย อยู่เป็นประจำ;
- (๒) เป็นผู้ที่มีการกำหนดหมายความปฏิกูล ในอาหารอยู่เป็นประจำ;
- (๓) เป็นผู้ที่มีการกำหนดหมายความไม่น่ายินดี ในโลกทั้งปวงอยู่เป็นประจำ;
- (๔) เป็นผู้ที่มีกำหนดหมายความไม่เที่ยง ในสังขารทั้งปวงอยู่เป็นประจำ;
- (๕) และมีสติอันตนเข้าไปตั้งไว้ดีแล้วในกาย และเห็นการเกิดดับในภายใน.

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุใช้ผู้มีกำลังน้อยรูปใด ไม่ละจากธรรมห้าอย่างเหล่านี้, เธอพึงหวังผลอันนี้ได้ คือเธอ

จักทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันหาอาสวะมิได้ เพราะความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ด้วยปัญญาอันยิ่งเองในปัจจุบัน เข้าถึงแล้วแลอยู่ต่อกาลไม่นานเลย แล.

(บาลี พระพุทธภาษิต ปญจก. อ. ๒๒/๑๖๐/๑๒๑.
ไตรสแกภิกษุทั้งหลาย ที่ภูฏาคารศาลา ปามหาวัน ไกลนครเวสาลี.)

พุทธวัจน์

เมื่อ “เธอ” ไม่มี !

พาหิยะ ! เมื่อใดเธอเห็นรูปแล้ว สักว่าเห็น, ได้ฟังเสียงแล้ว สักว่าฟัง, ได้กลิ่นแล้ว ก็สักว่าดม, ได้ลิ้มรสแล้ว ก็สักว่าลิ้ม, ได้สัมผัสทางผิวกายแล้ว ก็สักว่าสัมผัส, ได้รู้แจ้งธรรมารมณ์ ก็สักว่าารู้แจ้งแล้ว; เมื่อนั้น “เธอ” จักไม่มี เมื่อใด “เธอ” ไม่มี; เมื่อนั้นเธอก็ไม่ปรากฏในโลกนี้, ไม่ปรากฏในโลกอื่น, ไม่ปรากฏในระหว่างแห่งโลกทั้งสอง: นั่นแหละคือที่สุดแห่งทุกข์.

(- อ. ขุ. ๒๕/๘๓/๔๙.)

พุทธวัจน์

ความดับทุกข์มี เพราะความดับแห่งนันทิ

ปุณณะ ! รูปที่เห็นด้วยตาก็ดี, เสียงที่ฟังด้วยหูก็
ดี, กลิ่นที่ดมด้วยจมูกก็ดี, รสที่ลิ้มด้วยลิ้นก็ดี, โภจฺจฺพพะ
ที่สัมผัสด้วยกายก็ดี, ธรรมารมณฺ์ที่รู้แจ้งด้วยใจก็ดี อัน
เป็นสิ่งที่น่าปรารถนาน่ารักใคร่ น่าพอใจ เป็นที่ยวนตา
ยวนใจให้รัก เป็นที่เข้าไปตั้งอาศัยอยู่แห่งความใคร่ เป็น
ที่ตั้งแห่งความกำหนดข้อมใจมีอยู่; ภิกษุข่อมไม่เปลิดเพลิน
ไม่พรำสรรเสริญ ไม่เมามกซึ่งอารมณฺ์มีรูปเป็นต้นนั้น.
เมื่อภิกษุไม่เปลิดเพลิน ไม่พรำสรรเสริญ ไม่เมามก
ซึ่งอารมณฺ์ มีรูปเป็นต้นนั้นอยู่, นันทิ (ความเพลิน) ข่อม
ดับไป.

ปุณณะ ! เรากล่าวว่า “ความดับไม่มีเหลือของ
ทุกข์มีได้เพราะความดับไม่เหลือของความเพลิน” ดังนี้
แล.

(- อุปริ. ม. ๑๔/๔๘๒/๓๕๖.)

พุทธวจนํ

อาการดับแห่งตัณหาในนามแห่งนันทิ

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุ นั้นเห็นรูปด้วยตาแล้ว ข่อม
ไม่กำหนดยินดีในรูป อันมีลักษณะเป็นที่ตั้งแห่งความรัก;
ข่อมไม่ขัดเคืองในรูป อันมีลักษณะเป็นที่ตั้งแห่งความ
เกลียดชัง; เป็นผู้อยู่ด้วยสติเป็นไปในกาย อันตนเข้าไป
ตั้งไว้แล้ว มีจิตหาประมาณมิได้ด้วย; ข่อมรู้ชัดตามเป็น
จริงซึ่งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติ อันเป็นธรรมที่ดับโดยไม่มี
เหลือแห่งธรรม อันเป็นบาปอกุศลทั้งหลายด้วย ภิกษุ นั้น
เป็นผู้ละเสียได้แล้วซึ่งความยินดี และความยินร้ายอย่างนี้
แล้วเสวยเวทนาใดๆ อันเป็นสุขก็ตาม เป็นทุกข์ก็ตาม ไม่
เป็นทุกข์ไม่เป็นสุขก็ตาม ข่อมไม่เปลิดเพลินไม่พรำ
สรรเสริญ ไม่เมามกอยู่ในเวทนานั้นๆ .

เมื่อภิกษุ นั้นไม่เปลิดเพลินไม่พรำสรรเสริญ ไม่
เมามกอยู่ในเวทนานั้นๆ; นันทิ (ความเพลิน) ในเวทนา
ทั้งหลายเหล่านั้นข่อมดับไป เพราะความดับแห่งนันทิ
ของภิกษุ นั้น จึงมีความดับแห่งอุปาทาน; เพราะมีความ
ดับแห่งอุปาทาน จึงมีความดับแห่งภพ; เพราะมีความ
ดับภพ จึงมีความดับแห่งชาติ; เพราะมีความดับแห่งชาติ

ชรา มรณะ โสกะปริเทวะทุกขโทมนัสอุปายาสทั้งหลาย
จึงดับสิ้น ความดับลงแห่งกองทุกข์ทั้งหมดนี้ ย่อมมีด้วย
อาการเหล่านี้ (ในกรณีแห่งการได้ยินเสียงด้วยหู รู้สึกลิ้นด้วยจมูก
ลิ้มรสด้วยลิ้น ถูกต้องสัมผัสทางผิวหนังด้วยผิวหนัง และรู้แจ้ง
ธรรมารมณ์ด้วยใจ ก็ได้ตรัสไว้ทำนองเดียวกัน).

ภิกษุทั้งหลาย ! เธอจงทรงธรรมะนี้ไว้ ในฐานะ
ที่เป็นธรรมทำความหลุดพ้นเพราะความสิ้นไปแห่งตัณหา
ซึ่งเรากล่าวไว้โดยสังเขป.

(- มุ. ม. ๑๒/๔๔๔/๔๕๘.)

พุทธวจน

ผู้แบกของหนัก

ภิกษุทั้งหลาย ! เราจักแสดงของหนัก ผู้แบก
ของหนัก และการแบกของหนักแก่พวกเธอ, เธอทั้งหลาย
จงฟังข้อความนั้น.

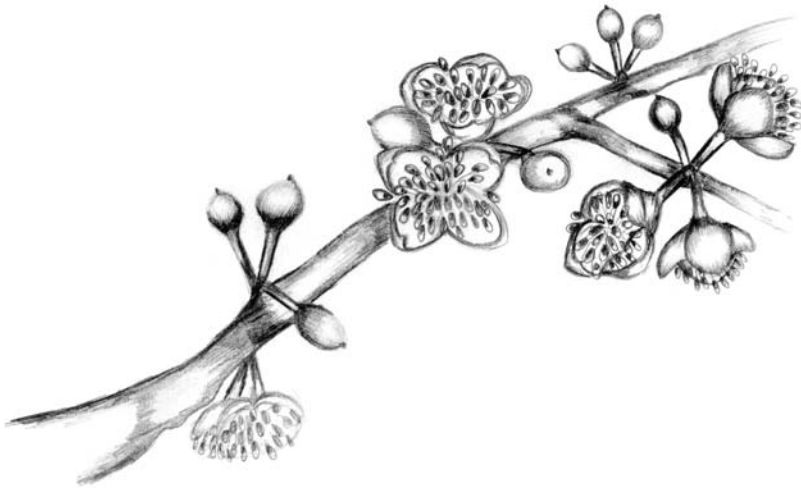
ภิกษุทั้งหลาย ! อะไรเล่าชื่อว่าของหนัก ? ภิกษุ
ทั้งหลาย ! อุปาทานนักขันธ์ทั้งห้านั่นแหละ เรากล่าวว่า
เป็นของหนัก อุปาทานนักขันธ์ทั้งห้าเหล่าไหนเล่า ? ห้า
คือ; ขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือรูป, ขันธ์อัน
เป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น คือเวทนา, ขันธ์อันเป็นที่ตั้ง
แห่งความยึดมั่น คือสัญญา, ขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความ
ยึดมั่น คือสังขาร, และขันธ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความยึดมั่น
คือวิญญาณ, ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เราเรียกว่า ของหนัก

ภิกษุทั้งหลาย ! อะไรเล่าชื่อว่าผู้แบกของหนัก ?
ภิกษุทั้งหลาย ! บุคคล (ตามสมมติ) นั้นแหละเราเรียก
ว่าผู้แบกของหนัก เขามีชื่ออย่างนี้ มีโคตรอย่างนั้น
ตามที่อยู่. ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เราเรียกว่า ผู้แบก
ของหนัก.

ภิกษุทั้งหลาย ! อะไรเล่าชื่อว่าการแบกของหนัก ? ภิกษุทั้งหลาย ! ตัณหานี้ใดที่ทำให้มีการเกิดอีกอันประกอบด้วยความกำหนดเพราะอำนาจแห่งความเพลิน ซึ่งมีปรกติทำให้เพลิตเพลินในอารมณ์นั้น ๆ ได้แก่ ตัณหาในกาม ตัณหาในความมีความเป็น ตัณหาในความไม่มีไม่ เป็น. ภิกษุทั้งหลาย ! นี้เราเรียกว่า การแบกของหนัก.

(- ขนฺธ. ส. ๑๗/๓๒/๔๔-๕๑.)

พุทธวจน

ดับตัณหา คือปลงภาระหนักลงได้

ภิกษุทั้งหลาย ! การปลงภาระหนักลงเสียได้ เป็นอย่างไรเล่า ? ภิกษุทั้งหลาย ! ความดับสนิทเพราะความจางคลายไป โดยไม่เหลือของตัณหานั้นนั่นเทียว, ความละไปของตัณหานั้น, ความสลัดกลับคืนของตัณหานั้น, ความหลุดออกไปของตัณหานั้น, และความไม่มีที่อาศัยอีกต่อไปของตัณหานั้นอันใด; ภิกษุทั้งหลาย ! อันนี้เราเรียกว่า การปลงภาระหนักลงเสียได้ ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสพุทธวจนะนี้ ซึ่งเป็นคำร้อยกรองสืบต่อไป:-

“ขันธทั้งห้าเป็นของหนัก!

บุคคลแหละ เป็นผู้แบกของหนักพาไป.
การแบกถือของหนัก เป็นความทุกข์ในโลก.
การปลงภาระหนักเสียได้ เป็นความสุข.
พระอริยเจ้าปลงภาระหนักลงเสียแล้ว.
ทั้งไม่หยาบฉวยเอาของหนักอันอื่นขึ้นมาอีก.
ก็เป็นผู้ถอนตัณหาขึ้นได้กระทั่งราก (อวิชชา);
เป็นผู้หมดสิ่งปรารถนา ดับสนิทไม่มีส่วนเหลือ” ดังนี้

(- ขนฺธ. ส. ๑๗/๓๒/๕๒-๕๓.)

พุทธวจน

ต้องท่องเที่ยวมาแล้ว เพราะไม่รู้ริยสัง

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะไม่รู้ถึง ไม่แทงตลอด ซึ่ง อริยสังสี่อย่างเราแหละพวกเธอทั้งหลาย จึงท่องเที่ยวไปแล้วในวัฏฏสงสาร ตลอดกาลยิตยาวนานถึงเพียงนี้. ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะไม่รู้ถึง เพราะไม่แทงตลอดซึ่ง อริยสังสี่อย่างเหล่าไหนเล่า ? สี่อย่างคือ อริยสังคือทุกข์, อริยสังคือเหตุให้เกิดทุกข์, อริยสังคือความดับไม่เหลือแห่งทุกข์, อริยสังคือทางดำเนินให้ถึงความดับไม่เหลือแห่งทุกข์.

ภิกษุทั้งหลาย ! เพราะไม่รู้ถึง ไม่แทงตลอด ซึ่ง อริยสังสี่ ประการเหล่านี้แล, เราและพวกเธอทั้งหลาย จึงได้ท่องเที่ยวไปแล้วในสังสารวัฏ ตลอดกาลยิตยาวนานถึงเพียงนี้.

(บาลี มหาวาร. ส. ๑๙/๕๔๑/๑๖๙๘.
ทีโกฎิกาม แคว้นวัชชี.)

พุทธวจน

ที่สุดแห่งการท่องเที่ยวของพระองค์

เมื่อเรายังค้นไม่พบแสงสว่าง,
มัวเสาะหานายช่างปลูกเรือนอยู่,
ได้ท่องเที่ยวไปในสังสารวัฏ กล่าวคือ
ความเกิดแล้วเกิดอีกเป็นอนเนกชาติ.
ความเกิดเป็นทุกข์รำไปทุกชาติ.

นายช่างผู้ปลูกสร้างเรือน ! เรารู้จักเจ้าเสียแล้ว,
เจ้าจักสร้างเรือนให้เราต่อไปอีกไม่ได้,
โครงเรือนของเจ้า เราหักเสียยับเยิน หมดแล้ว.

ยอดเรือนเราขี้เสียแล้ว.

จิตของเราถึงความเป็นธรรมชาติ
ที่อารมณ์จะยุแหย ยั่วเย้า ไม่ได้เสียแล้ว
มันได้ลุถึงความหมดยากทุกอย่าง.

(บาลี ธ. ขุ. ๒๕/๓๕/๒๑. พระวาจาซึ่งทรงเปล่งขึ้นทันที
ในขณะที่ทรงรู้สึกพระองค์ว่า ได้สิ้นตัณหาแล้ว

พุทธวจน

นายช่างผู้ปลูกเรือน คือ ตัณหา ผู้ก่อสร้างอัตภาพ
โครงเรือน คือ กิเลส ที่เหลือเป็นเชื้อให้เกิดใหม่
ยอดเรือน คืออวิชชา

“สิ่งนั้น” หาพบในกายนี้

“แน่ะเธอ ! ที่สุดโลกแห่งใดอันสัตว์ ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่ตาย ไม่จุติ ไม่อุบัติ; เราไม่กล่าวว่า ใคร ๆ อาจรู้ อาจเห็น อาจถึงที่สุดแห่งโลกนั้น ด้วยการไป.

“แน่ะเธอ ! ในร่างกายที่ยาวประมาณวาหนึ่งนี้ ที่ยังประกอบด้วยสัญญาและใจนี้เอง, เราได้บัญญัติโลก, เหตุให้เกิดโลก ความดับสนิทไม่เหลือของโลก, และทางดำเนินให้ถึงความดับสนิทไม่เหลือของโลกไว้” ดังนี้แล.

(- จตุกก. ยี. ๒๑/๖๒/๔๕.)

พุทธวจน

ทรงมีความชราทางกายภาพ

เหมือนคนทั่วไป

(ลำดับนั้น พระอานนที่ผู้มีอายุ ได้เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถึงที่ประทับ ถวายอภิวาทแล้วลอบกล่าวพระกายของพระผู้มีพระภาคอยู่ พลังกล่าวถ้อยคำนี้ว่า)

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ข้อนี้หน้าอัศจรรย ข้อนี้ไม่เคยมีมาก่อน ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! บัดนี้ฉวีวรรณของพระผู้มีพระภาคไม่บริสุทธิ์ผุดพ่องเหมือนแต่ก่อน และพระกายก็เหี่ยวยุบหย่อนยาน มีพระองค์ค้อมไปข้างหน้า อินทรีย์ทั้งหลายก็เปลี่ยนเป็นอย่างอื่นไปหมด ทั้งพระจักขุ โสตะ ฆานะ ชิวหา กายะ.”

อานนท ! นั้นต้องเป็นอย่างนั้น คือความชรา มี (ชอน) อยู่ในความหนุ่ม, ความเจ็บไข้มี (ชอน) อยู่ในความไม่มีโรค, ความตายมี (ชอน) อยู่ในชีวิต; ฉวีวรรณจึงไม่บริสุทธิ์ผุดพ่องเสียแล้ว และกายก็เหี่ยวยุบหย่อนยาน ตัวค้อมไปข้างหน้า อินทรีย์ทั้งหลายก็เปลี่ยนเป็นอย่างอื่นไปหมด ทั้งตา หู จมูก ลิ้น กาย ดังนี้.

พระผู้มีพระภาคครั้งตรัสคำนี้แล้ว ได้ตรัสข้อความนี้ (เป็นคำ
กาพย์กลอน) อีกว่า:

**โธ่เอ๋ย ! ความแก่อันชั่วช้าเอ๋ย !
ความแก่อันทำความน่าเกลียดเอ๋ย !
กายที่น่าพอใจ บัดนี้ก็ถูกความแก่ย่ำยีหมดแล้ว
แม้ใครจะมีชีวิตอยู่ตั้งร้อยปี
ทุกคนก็ยังมีความตาย เป็นที่ไปในเบื้องหน้า
ความตายไม่ยกเว้นให้แก่ใคร ๆ มันย่ำยีหมดทุกคน.**

(บาลี มหาวาร. ส. ๑๙/๒๘๗/๙๖๓. ตรัสแต่พระอานนท์
ณ มิคารมาตุปราสาท ในบุพพาราม ใกล้เมืองสาวัตถี.)

พุทธวจน

ทรงประกาศธรรม

เนื่องด้วยการปลงอายุสังขาร

ภิกษุทั้งหลาย ! ธรรมเหล่าใดที่เราแสดงแล้ว ด้วย
ปัญญาอันยิ่ง ธรรมเหล่านั้นพวกเธอพึงเรียนเอาให้ดี พึง
เสพให้ทั่ว พึงเจริญให้มาก โดยอาการที่พรหมจรรย์ (คือ
ศาสนานี้) จักมั่นคงตั้งอยู่ได้ตลอดกาล, ชื่อนั้นจักเป็นไป
เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่มหาชน, เพื่อความสุขแก่มหาชน,
เพื่ออนุเคราะห์โลก, เพื่อประโยชน์ เพื่อความเกื้อกูล เพื่อ
ความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย.

ภิกษุทั้งหลาย ! ธรรมเหล่าไหนเล่าที่เราแสดง
แล้วด้วยปัญญาอันยิ่ง ฯลฯ, คือ สติปัฏฐานสี่
สัมมปธานสี่ อิทธิบาทสี่ อินทรีย์ห้า พละห้า โพชฌงค์
เจ็ด อริยมรรคมีองค์แปด.

ภิกษุทั้งหลาย ! บัดนี้เราจักเตือนท่านทั้งหลาย:
สังขารทั้งหลายมีความเสื่อมเป็นธรรมดา พวกเธอจงให้
ถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด, การปรินิพพานของ

ตถาคตจักมีในกาลไม่นานเลย, ตถาคตจักปรินิพพาน
โดยกาลล่วงไปแห่งสามเดือนนี้.

สัตว์ทั้งปวง ทั้งที่เป็นคนหนุ่ม คนแก่, ทั้งที่เป็น
คนพาลและบัณฑิต, ทั้งที่มั่งมี และยากจน ล้วนแต่มี
ความตายเป็นที่ไปถึงในเบื้องหน้า, เปรียบเหมือนภาชนะ
ดิน ที่ช่างหม้อปั้นแล้ว ทั้งเล็กและใหญ่ ทั้งที่สุกแล้ว และ
ยังดิบ ล้วนแต่มีการแตกทำลายเป็นที่สุด ฉันทใด; ชีวิต
แห่งสัตว์ทั้งหลาย ก็มีความตายเป็นเบื้องหน้า ฉันทนั้น.

วัยของเราแก่หง่อมแล้ว ชีวิตของเราริบหรี่แล้ว,
เราจักละพวกเธอไป. สรรณะของตัวเอง เราได้ทำไว้แล้ว.
ภิกษุทั้งหลาย ! พวกเธอจงเป็นผู้ไม่ประมาท มีสติ มี
ศีลเป็นอย่างดี มีความดำริอันตั้งไว้แล้วด้วยดี ตาม
รักษาซึ่งจิตของตนเถิด. ในธรรมวินัยนี้, ภิกษุใดเป็นผู้
ไม่ประมาทแล้ว จักละชาติสังสารแล้ว ทำที่สุดแห่ง
ทุกข์ได้.

(มหาปรินิพพานสูตร มหา. ที. ๑๐/๑๓๙/๑๐๖.)

พุทธวจน

ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา

“อย่าเลย วักกलि ! ประโยชน์อะไรด้วยการเห็น
กายเน่านี่. วักกलि ! ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นเรา, ผู้ใด
เห็นเรา ผู้นั้นเห็นธรรม. วักกलि ! เพราะว่าเมื่อเห็นธรรม
อยู่ ก็คือเห็นเรา; เมื่อเห็นเราอยู่ก็คือเห็นธรรม.”

(ฆนฺธ. ส. ๑๗/๑๔๖/๒๑๖.)

พุทธวจน

“ภิกษุทั้งหลาย ! แม้ภิกษุจับชายสังฆาฏิ เดิน
ตามรอยเท้าเราไปข้างหลัง ๆ. แต่ถ้าเธอนั้น มากไปด้วย
อภิชฌา มีกามราคะกล้า มีจิตพยาบาท มีความดำริ
แห่งใจเป็นไปในทางประทุษร้าย มีสติหลงลืม ไม่มี
สัมปชัญญะ มีจิตไม่เป็นสมาธิ แกว่งไปแกว่งมา ไม่
สำรวมอินทรีย์ แล้วไซ้; ภิกษุนั้นชื่อว่าอยู่ไกลจากเรา
แม้เราก็อยู่ไกลจากภิกษุนั้นโดยแท้. ข้อนั้นเพราะเหตุไร
เล่า ? ภิกษุทั้งหลาย ! ข้อนั้นเหตุเพราะว่า ภิกษุนั้น
ไม่เห็นธรรม: เมื่อไม่เห็นธรรม ก็ชื่อว่าไม่เห็นเรา.

“ภิกษุทั้งหลาย ! แม้ภิกษุนั้นจะอยู่ห่าง (จากเรา)

ตั้งร้อยโยชน์ แต่ถ้าเธอนั้น ไม่มากไปด้วยอภิขณา ไม่มี
กามราคะกล้า ไม่มีจิตพยาบาท ไม่มีความตำริแห่งใจ
เป็นไปในทางประทุษร้าย มีสติตั้งมั่น มีสัมปชัญญะ มี
จิตเป็นสมาธิ ถึงความเป็นเอกัคคตา สรรวมอินทรีย์
แล้วไซ้; ภิกษุ นั้นชื่อว่าอยู่ใกล้กับเรา แม้เราก็อยู่ใกล้
กับภิกษุ นั้นโดยแท้ ข้อ นั้นเพราะเหตุไรเล่า ? ภิกษุ ทั้ง
หลาย ! ข้อ นั้นเพราะเหตุว่า ภิกษุ นั้นเห็นธรรม: เมื่อเห็น
ธรรม ก็ชื่อว่าเห็นเรา แล.”

(- อิติวุ. พุ. ๒๕/๓๐๐/๒๗๒.)

พุทธวจน

ทานตะวันยังบงทานคังชื่อ
คนถาจะอยู่ค้ำฟ้า
หากเหลือแต่บุญบาปที่สร้างมา
สิงขราบ่อมลิตบไป

มนุษย์เอ๋ย...“ สิงขารทั้งหลาย
บ่อมเลื่อมไปเป็นธรรมตา”

อุงธรรม

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเล่า
เรียนปริยัติธรรม (นानาชนิด) คือสุตตะ เคยยะ เวย
ยาकरणะ คาถา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตกะ อัပ္ภุตัมมะ
เวทัลละ, แต่เธอไม่ใช้วันทั้งวันให้เปลืองไปด้วยการเรียน
ธรรมนั้นๆ ไม่เร็ดร้างจากการหลีกเร็น, ประกอบตาม
ซึ่งธรรมเป็นเครื่องสงบใจในภายในเนื่องๆ. ภิกษุอย่าง
นี้แล ชื่อว่า ธรรมวิหารี (ผู้อยู่ด้วยธรรม)

ภิกษุทั้งหลาย ! ภิกษุผู้มากด้วยปริยัติเราก็แสดง
แล้ว, ผู้มากด้วยการบัญญัติเราก็แสดงแล้ว, ผู้มากด้วย
การสาธยายเราก็แสดงแล้ว, ผู้มากด้วยความคิดเราก็
แสดงแล้ว และธรรมวิหารี (ผู้อยู่ด้วยธรรม) เราก็แสดง
แล้ว ด้วยประการฉะนี้.

ภิกษุทั้งหลาย ! กิจอันใดที่ศาสดาผู้เอ็นดู
แสวงหาประโยชน์เกื้อกูล อาศัยความเอ็นดูแล้ว จะพึง
ทำแก่สาวกทั้งหลาย, กิจอันนั้นเราได้ทำแล้วแก่พวกเธอ
ทั้งหลาย. ภิกษุทั้งหลาย ! นั้นโคนไม้ทั้งหลาย นั้นเรือน

ว่างทั้งหลาย, ภิกษุทั้งหลาย ! เธอทั้งหลายจงเพียร
เผากิเลส, อย่าได้เป็นผู้ประมาท, เธอทั้งหลายอย่า
เป็นผู้ที่ต้องร้อนใจในภายหลังเลย, นี้แลเป็นวาท
เครื่องพร่ำสอนเธอทั้งหลายของเรา.

(บาลี พระพุทธภาษิต ปญจก. อ. ๒๒/๙๙/๗๓.)

พุทธวจน

การปรินิพพานในปัจจุบัน

ภิกษุทั้งหลาย ! ถ้าภิกษุแสดงธรรม เพื่อความ
เบื่อน่าย เพื่อความคลายกำหนด เพื่อความดับไม่เหลือ
แห่งขราและมรณะอยู่ไซ้; ก็เป็นการสมควร เพื่อจะ
เรียกภิกษุนั้นว่า **“ผู้กล่าวซึ่งธรรม”** ดังนี้.

ถ้าภิกษุเป็นผู้ปฏิบัติแล้ว เพื่อความเบื่อน่าย เพื่อ
ความคลายกำหนด เพื่อความดับไม่เหลือแห่งขราและ
มรณะ อยู่ไซ้; ก็เป็นการสมควร เพื่อจะเรียกภิกษุนั้นว่า
“ผู้ปฏิบัติแล้วซึ่งธรรมตามสมควรแก่ธรรม” ดังนี้.

ถ้าภิกษุเป็นผู้หลุดพ้นแล้ว เพราะความเบื่อน่าย
เพราะความคลายกำหนด เพราะความดับไม่เหลือแห่ง
ขราและมรณะ ด้วยความเป็นผู้ไม่ยึดมั่นถือมั่นอยู่ไซ้; ก็
เป็นการสมควร ที่จะเรียกภิกษุนั้นว่า **“ผู้บรรลุแล้วซึ่ง
นิพพานในปัจจุบัน”** ดังนี้.

(ในกรณีแห่ง ขาติ ภพ อุปาทาน ตัณหา เวทนา ผัสสะ สหายนะ
นาม รูป วิญญาณ สังขาร และอวิชชา ก็มีข้อความที่กล่าวไว้อย่าง
เดียวกันกับในกรณีแห่งขราและมรณะที่กล่าวไว้ข้างบนนี้)

(- นิทาน. ส. ๑๖/๒๒/๙๖.)

พุทธวจน

ตั้งหน้าทำก็แล้วกัน

ภิกษุทั้งหลาย ! กิจของคฤหบดีชาวนา ที่เขาจะต้องรีบทำมีสามอย่างเหล่านี้. สามอย่างอะไรบ้างเล่า ? สามอย่างคือ คฤหบดี ชาวนา รีบๆ ไถ คราด พื้นที่นาให้ดีเสียก่อน, ครั้นแล้ว ก็รีบๆ ปลูกพืช, ครั้นแล้ว ก็รีบๆ ไขน้ำเข้าบ้าง ไขน้ำออกบ้าง, ภิกษุทั้งหลาย ! กิจของคฤหบดีชาวนา ที่เขาจะต้องรีบทำ มีสามอย่างเหล่านี้แล;

แต่ว่าคฤหบดีชาวนานั้น ไม่มีฤทธิ์หรืออานุภาพ ที่จะบันดาลว่า “ข้าวของเรา จงงอกในวันนี้, ตั้งท้องพรวงนี้, สุกมะรืนนี้” ดังนี้ได้เลย, ที่แท้ ย่อมมีเวลาที่ชาวนั้น เปลี่ยนแปรสภาพไปตามฤดูกาล ย่อมจะงอกบ้าง ตั้งท้องบ้าง สุกบ้าง;

ภิกษุทั้งหลาย ! ฉันทใดก็ฉันทนั้น: กิจของภิกษุที่เธอจะต้องรีบทำ มีสามอย่างเหล่านี้. สามอย่างอะไรบ้างเล่า ? สามอย่าง คือ การสมาทานการปฏิบัติในศีลอันยิ่ง, การสมาทานการปฏิบัติในจิตอันยิ่ง, และการสมาทานการปฏิบัติในปัญญาอันยิ่ง. ภิกษุทั้งหลาย ! กิจของภิกษุที่เธอจะต้องรีบทำ มีสามอย่างเหล่านี้แล;

แต่ว่าภิกษุนั้น ก็ไม่มีฤทธิ์หรืออานุภาพ ที่จะบันดาลว่า “จิตของเรา จงหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่มีอุปาทานในวันนี้ หรือพรวงนี้ หรือมะรืนนี้” ดังนี้ได้เลย, ที่แท้ย่อมมีเวลาที่เหมาะสม เมื่อภิกษุนั้น ปฏิบัติไปแม้ในศีลอันยิ่ง, ปฏิบัติไปแม้ในจิตอันยิ่ง, และปฏิบัติไปแม้ในปัญญาอันยิ่ง จิตก็จะหลุดพ้นจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่มีอุปาทานได้เอง.

(บาลี พระพุทธภาษิต ตัก. ย. ๒๐/๓๐๙/๕๓๒.)

พุทธวจน

ทรงเป็นผู้เอ็นดูเกื้อกูลแก่สรรพสัตว์ทั้งปวง

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! พระผู้มีพระภาค ทรงเป็นผู้เอ็นดูเกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งปวงอยู่มิใช่หรือพระเจ้าข้า ?”

คามณี ! ถูกแล้ว, ตถาคตเป็นผู้เอ็นดูเกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งปวงอยู่.

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ถ้าอย่างนั้น ทำไมพระองค์จึงทรงแสดงธรรมแก่คนบางพวก โดยเอื้อเพื่อและแก่คนบางพวก โดยไม่เอื้อเพื่อ เล่า พระเจ้าข้า ?”

คามณี ! ถ้าอย่างนั้น เราขอขออนถามท่านในข้อนี้ ท่านจงตอบเราตามสมควร. คามณี ! ท่านจะสำคัญความข้อนี้เป็นไฉน: ในถิ่นแห่งเรานี้ ชาวนาผู้คบคิดคนหนึ่งมีนาอยู่ ๓ แปลง แปลงหนึ่งเป็นนาชั้นเลิศ, แปลงหนึ่งเป็นนาปานกลาง, แปลงหนึ่งเป็นนาเลว มีดินเป็นก้อนแข็ง มีรสเค็ม พื้นที่เลว. คามณี ! ท่านจะสำคัญความข้อนี้ว่าอย่างไร: ชาวนาผู้คบคิดนั้น เมื่อประสงค์จะหว่านพืช เขาจะหว่านในนาแปลงไหนก่อน คือว่า

แปลงที่เป็นนาเลิศ, นาปานกลาง, หรือว่านาเลว มีดินเป็นก้อนแข็ง มีรสเค็ม พื้นที่เลว เล่า ?

“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ! ชาวนาคหบดีผู้ประสงค์จะหว่านพืชคนนั้น ย่อมหว่านในนาเลิศก่อน, แล้วจึงหว่านในนาปานกลาง, สำหรับนาเลว ซึ่งดินเป็นก้อนแข็ง รสเค็ม พื้นที่เลวนั้น เขาก็หว่านบ้าง ไม่หว่านบ้าง เพราะเหตุว่า อย่างมากที่สุด ก็หว่านไว้ให้ไคกิน พระเจ้าข้า !”

คามณี ! **นาเลิศนั้น เปรียบเหมือนภิกษุภิกษุณีของเรา** เราย่อมแสดงธรรม งดงามในเบื้องต้น งดงามในท่ามกลาง งดงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์บริสุทธี บริบูรณ์สิ้นเชิง พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ แก่ภิกษุภิกษุณีเหล่านั้น. ข้อนั้นเพราะเหตุไรเล่า ? คามณี ! เพราะเหตุว่า ภิกษุภิกษุณีทั้งหลายเหล่านั้น มีเราเป็นประทีป มีเราเป็นที่ชวนเร้น มีเราเป็นที่ต้านทาน มีเราเป็นที่พึ่งอาศัย อยู่.

คามณี ! **นาปานกลางนั้น เปรียบเหมือนอุบาสกอุบาสิกาของเรา** เราย่อมแสดงธรรม งดงามในเบื้องต้น งดงามในท่ามกลาง งดงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์ บริสุทธี บริบูรณ์สิ้นเชิง พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ

แก่อุบายกุบายลึกาทั้งหลายเหล่านั้น. ข้อนั้นเพราะเหตุไร
เล่า ? ความฉิบ ! เพราะเหตุว่า คนทั้งหลายเหล่านั้น มี
เราเป็นที่ประทีป มีเราเป็นที่ซ่อนเร้น มีเราเป็นที่ต้านทาน
มีเราเป็นที่พึ่งอาศัย อยู่.

ความฉิบ ! นาเลว มีดินเป็นก้อนแข็ง รสเค็ม พื้นที่
เลนนั้นเปรียบเหมือนสมณพราหมณ์ ปริพพาชกทั้งหลาย
ผู้เป็นเดียรถียอื่นต่อเรา เราย่อมแสดงธรรม งดงามใน
เบื้องต้น งดงามในท่ามกลาง งดงามในที่สุด ประกาศ
พรหมจรรย์บริสุทธิ์ บริบูรณ์สิ้นเชิง พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้ง
ทั้งพยัญชนะ แก่คนทั้งหลายเหล่านั้น. ข้อนั้นเพราะเหตุ
ไรเล่า ? เพราะเหตุว่า ถึงแม้ว่าเขาจะเข้าใจธรรมที่เรา
แสดง สักบทเดียว นั่นก็ยังเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล
และความสุข แก่คนทั้งหลายเหล่านั้นตลอดกาลนาน.

(บาลี สห. ส. ๑๘/๓๘๗/๖๐๓ ตรัสแก่อสิฬินธกปุตตคามณี) พุทธวัจน์

ทรงแสดงที่พึงไว้ เมื่อทรงล่วงลับไปแล้ว

อานนท์ ! ในการบัดนี้ก็ดี
ในกาลล่วงไปแห่งเราก็ดี
ใครก็ตาม

จักต้องมีตนเป็นที่ประทีป มีตนเป็นสรณะ
ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ
มีธรรมเป็นที่ประทีป มีธรรมเป็นสรณะ
ไม่เอาสิ่งอื่นเป็นสรณะ

เป็นอยู่

อานนท์ ! ภิกษุพวกใดเป็นผู้ใคร่ในสิกขา
ภิกษุพวกนั้น จักเป็นผู้อยู่ในสถานะอันเลิศที่สุด แล.

(บาลี มหาวาร. ส. ๑๙/๒๐๕/๗๑-๓,
ตรัสแก่พระอานนท์ ที่เวฬุคาม เมืองเวสาลี.)

พุทธวัจน์

พระธรรม คือ พระพุทธ

อานนท์ ! ความคิดอาจมีแก่พวกเธอ

อย่างนี้ว่า

ธรรมวินัยของพวกเรา มีพระศาสดาล่วงลับไปแล้ว

พวกเราไม่มีพระศาสดาดังนี้

อานนท์ ! พวกเธออย่าคิดดั่งนั้น

อานนท์ ! ธรรมก็ดี วินัยก็ดี

ที่เราแสดงแล้ว บัญญัติแล้ว

แก่พวกเธอทั้งหลาย

ธรรมวินัยนั้น

จักเป็นศาสดาของพวกเธอทั้งหลาย

โดยกาลล่วงไปแห่งเรา

(มหาปรินิพพานสูตร มห. ที. ๑๐/๑๕๕/๑๒๘)

พุทธวัจน์

กราบเรียนสาธุชนทุกท่าน

ชมรมฯ มีนโยบายที่จะเผยแผ่ธรรมะสู่สังคม ด้วยการ
จัดงานบรรยายธรรมเป็นธรรมทาน และผลิตสื่อที่ส่งเสริมการ
พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เช่น หนังสือ, เทปคลาสเส็ท, ซีดี, MP3
และบริจาคเป็นสาธารณกุศลไปยังสถานที่ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

ท่านสามารถมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกชมรมได้ ไม่ว่าจะ
เป็นเพศใด วัยใด ไม่จำกัดความรู้ เชื้อชาติและศาสนาด้วยการ
สละแรงกาย แรงใจ และร่วมบริจาคเพื่อเป็นเจ้าภาพ ในการ
จัดงานธรรมบรรยาย เป็นเจ้าภาพในการบริจาคหนังสือไปยัง
ห้องสมุด หรือวัด ต่าง ๆ เป็นต้น ตามกำลังศรัทธาของท่าน หรือ
เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

ท่านผู้มีจิตศรัทธาต้องการหนังสือและสื่อธรรมทาน
ของชมรมก็ลยาณธรรม กรุณาติดต่อ

ชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถ.ประโคนชัย ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ
๑๐๒๗๐ โทร. ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐๒-๗๐๒-๙๖๒๔
โทรสาร. ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓ และ ๐๒-๗๐๒-๘๗๖๓ หรือ

ชมรมกัลยาณธรรม

๘๙/๖-๗ ซอยศึกษาวิทยา ถ.สาทรเหนือ แขวงสีลม
เขตบางรัก กทม. ๑๐๕๐๐
โทร. ๐๒-๖๓๕-๓๙๙๘
โทรสาร. ๐๒-๒๖๖-๓๘๐๗

ผลงานเล่มอื่น ๆ

ของชมรมกัลยาณธรรม

- ทางสายเอก (ฉบับภาษาไทยปกแข็ง, เล่มเล็ก, สองภาษา, และฉบับภาษาอังกฤษ)
- บันทึกสนทนาธรรม ตามรอยพ่อ
- การใช้ชีวิตที่คุ้มค่า, ชีวิตยืนยาวอย่างมีคุณค่า
- มาตสไตด้วยหัวใจเกินร้อย, คู่มือหนึ่งพรรษา
- สนทนาภาษาธรรม เล่ม ๑ - ๑๐
- อัญมณีแห่งชีวิต, ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น
- อริยมรรค และการปฏิบัติคือบทธิสุจัน
- ชีวิตหลังความตาย ชีวิตใหม่ที่ต้องเตรียมตัว
- วิธีอยู่เหนือดวง และโอวาทสี่ของเหลียวผาน
- อุบายทำให้จิตสงบและกระจกส่องกรรมฐาน
- ดวงดีวิถีพุทธ, มหัศจรรย์แห่งจิต
- สันติวรบท และอริยธรรม, คนดีที่โลกต้องการ
- รวบรวมสัทธรรม, การพัฒนาศักยภาพในวัยศึกษา
- ตายแล้วไปไหน, บริหารใจเพื่อสร้างจิตสำนึก
- สติ ๕ อย่าง และ บทโคลกแห่งพุทธอิสระ
- บารมีธรรมสู่ความสำเร็จ, เด็กหญิงพิมพ์วดี
- ให้ทานเพื่ออะไร, พระศิริมานนทสูตร ฯลฯ

นอกจากนี้มีเทปคำบรรยาย, ซีดี และ MP3

อีกจำนวนมาก ติดต่อได้ที่ชมรมกัลยาณธรรม

โทร. ๐๒-๖๓๕-๓๙๙๘ และ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓

www.kanlayanatam.com

รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือพุทธวัจน์

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑	บริษัทเอสดีไซน์ทีมจำกัด	๖,๐๐๐
๒	คณะศรัทธาโรงพยาบาลสำโรง	๕,๐๐๐
๓	คุณวิลาวรรณ	๕,๐๐๐
๔	คุณพ่อวัชรระ-คุณแม่ทองสุก โลทาร์เกษพงษ์	๕,๐๐๐
๕	คุณศุภกาญจน์ ผาทอง	๔,๕๐๐
๖	คุณชาริณี วิวัฒน์พาณิชย์	๔,๕๐๐
๗	คุณวิลาวัลย์	๔,๐๐๐
๘	คุณพิสุทธิ์ ธรรม์	๔,๐๐๐
๙	คุณพรทิพย์ ภูพันธ์วิวัฒน์	๔,๐๐๐
๑๐	คุณปณิกา พิมพ์จตุทา	๓,๓๐๐
๑๑	คุณอินทิดา สิทธิสรเดช	๓,๐๐๐
๑๒	บริษัทเอปริค อีสเทอร์น อินเตอร์เนชั่นแนลจำกัด	๓,๐๐๐
๑๓	คุณชยุติ-คุณพรทิพย์ วงษ์กระจ่าง	๒,๗๕๐
๑๔	มูลนิธิพระพุทธสันติธรรม	๒,๓๕๐
๑๕	คุณพรสุทธิ แจ่มกระจ่าง	๒,๒๐๐
๑๖	คุณอดิไซติ	๒,๐๐๐
๑๗	คุณขลัฐพร เจียรนิลกุลชัย	๒,๐๐๐
๑๘	คุณชิดชม สงวนวงศ์	๒,๐๐๐
๑๙	พ.อ.ณธพงษ์ โสมอ่ำ	๒,๐๐๐
๒๐	คุณอมร ตีระศิริชัย	๑,๕๐๐
๒๑	คุณเรวัตร์-คุณณัชชา-คุณธันท์-คุณชาญชัย- คุณณัฐดา-คุณฐนิตา สุวรรณกิตติ	๑,๒๐๐
๒๒	คุณเทอด เกียรติสุขเกษม	๑,๒๐๐
๒๓	คุณวิจิตรา วงศ์มาศ	๑,๑๗๐
๒๔	คุณวรรณภา กิติมหาคุณ	๑,๑๖๐
๒๕	คุณเจริญ จักรปานรักษ์	๑,๐๐๐
๒๖	คุณวรรณิ์ ช้างเจริญ	๑,๐๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๒๗	พ.ต.อ.บุญเสริม-คุณยุพดี ศรีชมภู	๑,๐๐๐
๒๘	คุณสมศักดิ์ ปัทมวารกุลชัย	๑,๐๐๐
๒๙	คุณเยาวรัตน์ สัจจพันธ์	๑,๐๐๐
๓๐	คุณสมบูรณ์ เพ็ญภูเขียว	๑,๐๐๐
๓๑	ครูบาบุญชุ่ม ญาณสํารโ	๑,๐๐๐
๓๒	คุณธีระนันท์ ชิวานันท์และครอบครัว	๑,๐๐๐
๓๓	คุณสายฝน รัตนโพธิ์ทอง	๑,๐๐๐
๓๔	คุณทิพย์	๑,๐๐๐
๓๕	คุณศุภสิริ อริยวุฒยากร	๑,๐๐๐
๓๖	คุณหงสนาด ประชาภิตติกุล	๑,๐๐๐
๓๗	คุณวิวัฒน์ นิมมานรัชต์	๑,๐๐๐
๓๘	คุณพจน์ธร-คุณแม่บุญเลื่อม กลิ่นสุวรรณ	๑,๐๐๐
๓๙	พลโทสมหวัง ยัญญะสิทธิ์	๑,๐๐๐
๔๐	คุณเรวัตร์-คุณวัลยา แสงนิล	๑,๐๐๐
๔๑	พลตรีฤทธิชัย เกาทอง	๑,๐๐๐
๔๒	คุณเพ็ญศรี มหายศนันท์	๑,๐๐๐
๔๓	คุณสกล-ด.ช.ธนต์-ด.ญ.กมลพร เอี่ยมสินทรัพย์ และคุณนันทพร สมเจตน์	๑,๐๐๐
๔๔	คุณสุมาลี จิตตารมย์	๙๕๐
๔๕	คุณดุสิต ประสาระเอ	๘๓๐
๔๖	คุณวันทนา เปรมฤทัย	๘๐๐
๔๗	คุณยุพา-คุณภาณุพงศ์ คงสบุดร	๘๐๐
๔๘	คุณพัทธวรรณ เพ็ญบุญประเสริฐ	๗๐๐
๔๙	คุณเดชระศักดิ์ แสนสุข	๗๐๐
๕๐	คุณสุพรรณิ โพธิ์คำ	๖๗๐
๕๑	คุณวิสาขา ใฝ่งาม	๖๐๐
๕๒	คุณนันทวัน ภัทรวรรณ	๕๑๐
๕๓	คุณชูชีพ คงไทย	๕๐๐
๕๔	คุณสมใจ แปลกสนอง	๕๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๕๕	เพื่อนคุณจุน USA	๕๐๐
๕๖	คุณชัชวาล สีไสวพร	๕๐๐
๕๗	พ.ต.อ.ประจักษ์-คุณดวงกมล นาคศรีสุข	๕๐๐
๕๘	คุณศุภชัย-คุณเสาวณีย์ พาดิษฐ์	๕๐๐
๕๙	คุณจุไรรัตน์ จริยธรรมานุกูล	๕๐๐
๖๐	คุณพัฒนภา หอวัฒนพันธ์	๕๐๐
๖๑	รศ.ดร.สุเมธ-คุณอัญชุลิดา ตันตระเชียร	๕๐๐
๖๒	คุณวลัยพร ศิริภิรมย์	๕๐๐
๖๓	คุณแม่เซียม แซ่เทิน	๕๐๐
๖๔	คุณเปณิตา พิมพ์จุทา	๕๐๐
๖๕	คุณปริญญา จงวัฒนา	๕๐๐
๖๖	ร่วมบุญธรรมทาน	๔๗๐
๖๗	คุณญาณภัก อวารณ์	๔๗๐
๖๘	คุณอารยา จากติเสถียร	๔๕๐
๖๙	คุณฉวีพรรณ ภูทอง	๔๕๐
๗๐	จ.อ.นุกูล-คุณน้ำทิพย์ คูวงษ์	๔๒๐
๗๑	คุณวิไลลักษณ์ จิริยสุธรรมกุล	๔๐๐
๗๒	คุณเกตุ น้อยศิริ	๔๐๐
๗๓	คุณประณีต จิตต์การุญ	๓๘๐
๗๔	คุณอภิญา เปี่ยมทอง	๓๖๐
๗๕	ร้านถ่ายรูปจิตรกรศรีราชา	๓๕๐
๗๖	คุณวิจิตร-คุณเรไร สุวรรณกิตติ	๓๐๐
๗๗	ศรีทจาจากวัดม่อนฤๅษี	๓๐๐
๗๘	คุณอภิญา เปี่ยมทองและคุณวิสุทธิ์ เกตราพูนสินไชย	๓๐๐
๗๙	คุณวิไลวรรณ จตุภัทรพงศ์	๓๐๐
๘๐	คุณพยอม มณีพุกษ์	๓๐๐
๘๑	คุณนันทนา แก้วประเสริฐ	๓๐๐
๘๒	พระชัยพร จนทวิไล วัดพิชัยสงคราม	๓๐๐
๘๓	คุณสุปราณี คาร์สสัน	๓๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๘๔	คุณชรินทร์ สุวีรังกูร	๓๐๐
๘๕	คุณธีรนาฏ ยุ่นสมาน	๒๖๐
๘๖	คุณเสาวนีย์ หนูเกาะหวาด	๒๔๐
๘๗	คุณมธุกรณ์ มหาพันธุ์ทิพย์	๒๔๐
๘๘	คุณทิพย์มณฑา ช้างสี	๒๐๐
๘๙	คุณณิชาภา วิจิตรเดชากุล	๒๐๐
๙๐	คุณนิตินา สุขเกษม	๒๐๐
๙๑	คุณจินตนา-คุณประชา เกตุแย้ม	๒๐๐
๙๒	คุณวิภา งามวงศ์มาศ	๒๐๐
๙๓	คุณกนกวรรณ อุนหาญนุกิจ	๒๐๐
๙๔	คุณเสาวลักษณ์ วงษ์ศานนท์	๒๐๐
๙๕	คุณคำรณ กันยาพรเจริญ	๒๐๐
๙๖	คุณคง-คุณอรุณ ชิมกลาง	๙๗
๙๗	คุณภาวดี-คุณเพชร กัณทสาตร์	๑๖๐
๙๘	คุณณิชชาธิย์ ไกรศรีสุนันท์	๑๕๐
๙๙	คุณเขาวริน ภัทรโชคช่วย	๑๒๐
๑๐๐	คุณสมาน กอโกลง	๑๐๐
๑๐๑	คุณดารินี จินกิจมัน	๑๐๐
๑๐๒	ด.ช.ปณัสมี ลี้มงคล	๑๐๐
๑๐๓	คุณอัศวพล-คุณจตุพร-ด.ญ.ภัทราพร- ด.ญ.ภิญญาดา จันทรพุ่ม	๑๐๐
๑๐๔	คุณธัญพร ภูบังบอน	๑๐๐
๑๐๕	คุณณรงค์ คชเถื่อน	๑๐๐
๑๐๖	คุณดวงกมล นาคศรีสุข	๑๐๐
๑๐๗	คุณสิริภัทร ชูติมาเทรินทร์	๖๐
๑๐๘	คุณเพิ่มพงศ์-ด.ช.เอกสิทธิ์ ธนพิพัฒน์สังจา	๖๐
รวมครุฑธำทั้งสิ้น		๑๑๔,๗๑๗

ศัพท์านัง ฐัมมทานัง ชินาติ
 การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง